

Tamna trijada i romantični homoseksualni odnosi: samoprocjena i vlastita procjena trenutnog i idealnog partnera

Kresoja, Vedrana

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:107410>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Diplomski studij psihologije

Vedrana Kresoja

**Tamna trijada i romantični homoseksualni odnosi: samoprocjena
i vlastita procjena trenutnog i idealnog partnera**

Diplomski rad

Rijeka, 2021.

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci
Diplomski studij psihologije

Vedrana Kresoja

**Tamna trijada i romantični homoseksualni odnosi: samoprocjena
i vlastita procjena trenutnog i idealnog partnera**

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Jasna Hudek - Knežević

Rijeka, 2021.

IZJAVA

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradila samostalno, znanjem stečenim na Odsjeku za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentorice prof. dr. sc. Jasne Hudek – Knežević.

Rijeci, 2021. godine

Sažetak

Cilj ovog istraživanja je ispitati povezanosti i razlike između samoprocjene, vlastite procjene trenutnog i idealnog partnera na crtama tamne trijade unutar homoseksualne populacije. Također, uparuju li se homoseksualni romantični partneri na temelju inicijalnog uparivanja ili konvergiraju tijekom trajanja veze, odnosno aktivnog uparivanja ili socijalne homogamije. Uzorak čine 327 žena i 351 muškarac u rasponu od 18 do 74 godine koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku i 115 žena u rasponu od 19 do 58 godina koje su skalu ispunile na hrvatskom jeziku. Sudionici uz pomoć skale samoprocjene od pet stupnjeva procjenjuju sebe, svog trenutnog i idealnog partnera na kratkoj skali tamne trijade (Jones i Paulhus; 2014). Dobivena je značajna pretpostavljena sličnost skoro na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena u različitim zemljama, osim u narcizmu kod muškaraca. Također, kod žena je vidljiva veća pretpostavljena sličnost na psihopatiji i narcizmu, no ne i na makijavelizmu. Iduće, dobivena je značajna željena sličnost na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena u različitim zemljama. Nadalje, razlika između procjene trenutnog i idealnog partnera dobivena je na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena iz različitih zemalja. Dodatno, vidljivo je kako muškarci daju više procjene na svim crtama tamne trijade od žena. Pronađene su i kulturalne razlike u makijavelizmu i narcizmu, pri čemu žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku svoje trenutne partnerice procjenjuju više na makijavelizmu, a sebe procjenjuju više na narcizmu od žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku. Naposljetku, dobiveno je da se homoseksualni parovi uparuju na temelju aktivnog i inicijalnog uparivanja na crtama tamne trijade. Rezultati impliciraju da su isti mehanizmi uparivanja prisutni kod heteroseksualnih i homoseksualnih parova i da postoje kulturalne razlike između homoseksualnih žena iz različitih država.

Ključne riječi: tamna trijada, homoseksualni parovi, pretpostavljena sličnost, idealni partneri, inicijalno uparivanje, aktivno uparivanje

Abstract

The aim of this study was to examine the connections and differences between participants' self-assessment and their assessment of their own current as well as ideal partner on the Dark Triad traits within the homosexual population. Additionally, the aim was to explore whether homosexual romantic partners pair on the basis of initial assortment or convergence, as well as whether they pair actively or on the basis of social homogamy. The sample consisted of 327 women and 351 men ranging from 18 to 74 years of age who completed the scale in English language, and 115 women ranging from 19 to 58 years who completed the scale in Croatian language. Participants used a five-point self-assessment scale to rate themselves, their current and ideal partner on a Short Dark Triad scale (Jones and Paulhus; 2014). The results showed significant assumed similarity for almost all Dark Triad traits in men and women from different countries, except for narcissism in men. A higher assumed similarity was obtained for psychopathy and narcissism in women, but not for Machiavellianism. Next, a significant desired similarity was obtained for all Dark Triad traits in men and women from different countries. Furthermore, the differences between the assessment of current and ideal partner were obtained on all Dark Triad traits in men and women from different countries. Additionally, men gave higher estimates on all Dark Triad traits than did women. Cultural differences were also found for Machiavellianism and narcissism, with women who completed the scale in Croatian evaluating their current partners more on Machiavellianism and themselves more on narcissism than did women who completed the scale in English. Finally, the results showed that homosexual couples pair based on initial and active assortment for all Dark Triad traits. Overall, the results suggest that the same mechanisms operate in heterosexual and homosexual couples and that there are cultural differences between homosexual women from different countries.

Keywords: Dark Triad, homosexual couples, assumed similarity, ideal partners, initial assortment, active assortment

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Tamna trijada	1
1.1.1 Psihopatija	2
1.1.2. Makijavelizam	2
1.1.3. Narcizam	3
1.1.4. Mjere tamne trijade	3
1.2. Asortativno uparivanje	4
1.2.1. Mehanizmi asortativnog uparivanja	5
1.2.2. Mjerenje asortativnog uparivanja	6
1.2.3. Asortativno uparivanje u homoseksualnoj populaciji.....	7
1.3. Asortativno uparivanje na tamnoj trijadi	9
1.4. Problemi	10
1.5. Hipoteze.....	10
2. Metoda	12
2.1. Sudionici.....	12
2.2. Instrumentarij.....	13
2.2.1. Kratka skala tamne trijade (engl. Short Dark Triad – SD3; Jones i Paulhus, 2014)	13
2.3. Postupak prikupljanja podataka	15
3. Rezultati	16
3.1. Deskriptivni podaci	16
3.2. Povezanost između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade	17
3.3. Razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade.....	22

3.3.1. Razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku	22
3.3.2. Razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade kod žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku	26
4. Rasprava.....	30
4.1. Pretpostavljena sličnost na svim crtama tamne trijade.....	30
4.1.1. Pretpostavljena sličnost na svim crtama tamne trijade između muškaraca i žena koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku.	31
4.2. Željena sličnost na svim crtama tamne trijade.....	32
4.3. Razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade.....	34
4.4. Inicijalno uparivanje ili konvergencija i aktivno uparivanje ili socijalna homogamija .	37
4.5. Ograničenja i sugestije za buduća istraživanja	38
5. Zaključak.....	41
6. Literatura.....	42

1. Uvod

1.1. Tamna trijada

Socijalno nepoželjne osobine, uz one socijalno poželjne, prisutne su kod svih ljudi i zajedno čine osobnost osobe. Ono što nas razlikuje je u kojoj mjeri određene osobine, bilo nepoželjne ili poželjne, djeluju na naše razmišljanje, osjećaje i ponašanje. Diktatori poput Adolfa Hitlera ili Josifa Staljina poznati su primjeri zlonamjernog potencijala kojeg ljudi posjeduju. Iako je izuzetna okrutnost koju su pokazali ovi pojedinci iznimno rijetka, u svakodnevnom životu znatan dio ljudi krši društvene norme i moralne vrijednosti ponašanjima poput laganja, obmanjivanja, varanja, krađe i maltretiranja što je, dakako, socijalno nepoželjno (Ariely, 2013). Najistaknutije socijalno nepoželjne osobine, koje igraju ključnu ulogu u mnogim ponašanjima kojima se krše norme, su psihopatija, makijavelizam i narcizam – zajedno poznate pod nazivom tamna trijada (Paulhus i Williams, 2002). U posljednje vrijeme, posebna pažnja pridaje se tamnoj trijadi zbog njezinih važnih i brojnih posljedica, posebice u pogledu društvenih odnosa (Smith i sur., 2014). Tamna trijada ličnosti sastoji od subkliničke psihopatije, makijavelizma i subkliničkog narcizma (Jonason i sur., 2013), a zajednička im je zlonamjerna jezgra. Iako u različitoj mjeri, sve tri osobine obuhvaćaju društveno zlonamjerman karakter s tendencijama prema samopromociji, emocionalnoj hladnoći, dvoličnosti i agresivnosti (Paulhus i Williams, 2002). Dodatno, pokazalo se kako se ove osobine ličnosti nerijetko pojavljuju zajedno i umjereno su međusobno povezane (Kardum i sur., 2017; Paulhus i Williams, 2002). Također, istraživanja sugeriraju da su sve tri osobine u korelaciji s impulzivnošću (Jonason i Tost, 2010), manipulacijom, nedostatkom empatije (Jonason i sur., 2013; Paulhus i Williams, 2002) i agresivnim ponašanjem (Jones i Paulhus, 2010). Na temelju toga, očekuje se da osobe koje postižu visoke rezultate na mjerama tamne trijade vjerojatno neće imati predanu, ljubavljvu ispunjenu i zadovoljavajuću dugotrajnu romantičnu vezu (Kardum i sur., 2018). Isto tako, pokazalo se kako su sve osobine ličnosti iz petofaktorskog modela ličnosti povezane s jednom ili više komponenti tamne trijade. Primjerice, sve komponente tamne trijade negativno su povezane sa savjesnosti i ugodnošću (Jakobowitz i Egan, 2006).

1.1.1 Psihopatija

Koncept psihopatije vuče korijene iz psihijatrije, na čijem su području kliničari poput Cleckleyja (1950) provodili sustavna promatranja kako bi okarakterizirali skupinu pacijenata koji su pokazali trajno asocijalno ponašanje, umanjenu empatiju i krivnju te dezinhbirano i smjelo ponašanje, ponekad prikriveno površnim šarmom (Muris i sur., 2017). Osnovnim obilježjima psihopatije smatraju se manipulacija, šarm (O'Toole i sur., 2008), bešćutnost, impulzivnost i antisocijalna ponašanja (Jones i Paulhus, 2010). Treba naglasiti kako pojedinci koji postižu više rezultate na skali psihopatije pokazuju veću sklonost agresiji i nasilju (Blair i sur., 2008), što se može pogoršati niskom razinom krivnje, srama i empatije, koja ih također karakterizira (Larson i Buss, 2006). Osim toga, visok rezultat na skali psihopatije predviđa korištenje eksploatacijskih, kratkoročnih strategija uparivanja (Jonason i sur., 2009) te ne čudi da su takvi pojedinci skloni uključivanju u ponašanja koja dovode do preotimanja tuđeg partnera (Jonason i sur., 2010), a u romantičnom odnosima skloni su varanju (Egan i Angus, 2004). Uz to skloni su ponašanjima koja doprinose nezadovoljstvom vezom i u konačnici njenim prekidom (Savard i sur., 2006).

1.1.2. Makijavelizam

Makijavelizam je dobio ime po talijanskom renesansnom diplomatu i političkom teoretičaru Niccolu Machiavelliju, autoru knjige kojom savjetuje kraljevima i gospodarima da osiguraju svoju moć pažljivo planiranim, i ako je potrebno, okrutnim i nemoralnim djelima, poput pogubljenja političkih suparnika (Muris i sur., 2017). Makijavelizam karakteriziraju manipulativna i eksploatacijska ponašanja, koja uključuju izravnu prijevaru, dodvoravanje, šarmantnost i emocionalnu odvojenost. Takva ponašanja javljaju se u različitim društvenim kontekstima. Zapaža se kako osobe koje postižu visoke rezultate na skali makijavelizma pokazuju nedostatak empatije, imaju hladan ili ciničan pogled na svijet te im nedostaje međuljudske brige za druge, zbog visoke brige za sebe (Christie i Geis, 1970; Jakobwitz i Egan, 2006). Upravo takav rezultat predviđa i nekoliko problematičnih ponašanja kao što su: otkrivanje intimnih seksualnih tajni, poticanje opijanja kako bi se osiguralo stupanje u spolni odnos (McHoskey, 2001) i uključivanje u romantične odnose zbog statusa i resursa koji dolaze s tim odnosima (Ináncsi i sur., 2016).

1.1.3. Narcizam

Termin narcisoidnost potječe od imena grčke mitološke figure Narcisa, mladog muškog lovca kojeg je vlastita ljepota i veličina toliko obuzela da je bahato prezirao pažnju i ljubav drugih. Ovaj mit pokriva glavne značajke narcizma (Campbell i sur., 2010). Subklinički narcizam karakterizira samodivljenje, grandioznost u ponašanju, osjećaj da osoba zaslužuje više nego drugi ljudi (Jonason i sur., 2013), dominantnost, superiornost i egocentrizam (Raskin i Terry, 1988), kao i iskorištavanje i manipulacija drugim osobama (McDonald i sur., 2012). Iskorištavanje drugih jedna je od ključnih komponenti narcizma, što ukazuje na to da osobe koje postižu više rezultate na skali narcizma više zanemaruju društvene konvencije (Watson i sur., 1984). Osobe koje postižu više rezultate na skali narcizma izvještavaju o tome da osjećaju manje krivnje i srama (Gramzow i Tagney, 1992) i traže međuljudsku i relacijsku dominaciju (Foster i sur., 2006). Također, osobe koje postižu više rezultate na skali narcizma vjeruju da imaju bolje alternative izvan romantičnog odnosa, manje su predane partneru u romantičnoj vezi (Campbell i Foster, 2002; Foster i sur., 2006), pokazuju malo zabrinutosti ili empatije ako iskorištavaju bliske druge osobe (Masterson, 1988.), a njihovi bivši partneri žale što su bili s njima u romantičnoj vezi (Brunell i Campbell, 2012).

1.1.4. Mjere tamne trijade

Tijekom godina, prilikom ispitivanja tamne trijade, najčešće su se koristile tri odvojene mjere kako bi se zasebno ispitale njihove osobine tamne trijade. Dominantno se za mjerenje psihopatije koristi skala samoprocjene psihopatije (SRP-III; Mahmut i sur., 2011) koja sadrži 64 čestice, za makijavelizam Mach-IV (Christie i Geis, 1970) koji sadrži 20 čestica, a za narcizam narcisoidni inventar ličnosti (NPI; Raskin i Hall, 1979) koji sadrži 40 čestica (Muris i sur., 2017). Navedene mjere, uz neke druge nedostatke, prilično su duge i zahtijevaju dosta vremena zbog čega neki istraživači oklijevaju koristiti ih te ne žele uključiti sve tri komponente u svoje istraživanje. Međutim, od ključne je važnosti prilikom ispitivanja tamne trijade uključiti sva tri konstrukta. Ako se proučavaju samostalno, svi uočeni korelati mogu zapravo odražavati preklapanja s jednim od ostalih članova tamne trijade (Jones i Paulhus, 2014). Kako bi se olakšala istraživanja i sagledala tamna trijada u cijelosti, kreirane su kraće mjere koje obuhvaćaju sve tri komponente tamne trijade. Prvu takvu kratku mjeru kreirali su Jonason i Webster (2010) pod nazivom *Dirty Dozen*. Skala sadrži po četiri čestice za svaku komponentu tamne trijade. Nažalost, mjera se smatra

prekratkom i nailazi na razne kritike. Primjerice, zamjera joj se da ne obuhvaća sržne aspekte svakog pojedinog konstrukta unutar tamne trijade (Lee i sur., 2013). Mnogo boljom mjerom pokazala se kratka skala tamne trijade (SD3; Jones i Paulhus; 2014), koja sadrži 27 čestica te bolje reprezentira svaki pojedini konstrukt unutar tamne trijade.

1.2. Asortativno uparivanje

Dobro poznata činjenica je da su preferencije, kao i odabir romantičnog partnera, daleko od puke slučajnosti (Štěrbová i sur., 2017). Upravo je asortativno uparivanje jedno od glavnih izraza koji se koristi za opisivanje svakog odstupanja od slučajnog uparivanja. Buss (1984) asortativno uparivanje definira kao spajanje jedinki, ali ne na temelju slučajnosti, nego na temelju sličnosti na jednoj ili više karakteristika. Asortativno uparivanje može biti pozitivno (tendencija uparivanja jedinki koje su fenotipski ili genotipski slične) ili negativno (tendencija uparivanja jedinki koje se fenotipski ili genotipski razlikuju) (Hooper i Miller, 2008). Pozitivno asortativno uparivanje ili homogamija temelji se na hipotezi „sličnosti se privlače“, odnosno tumači da pojedince najviše privlače potencijalni partneri koji su u važnim domenama slični njima (Lucas i sur., 2004). Pretpostavlja se da su pojedinci koji su slični nama privlačni jer potvrđuju naša vjerovanja o svijetu i nama samima te smanjuju rizik od sukoba (Morry, 2005). Stoga ne čude rezultati istraživanja koji pokazuju da sličnost među partnerima pridonosi zadovoljstvu vezom i kod heteroseksualnih (Lutz-Zois i sur., 2006) i homoseksualnih parova (Kurdek i Schmitt, 1987). Budući da sretna i dugotrajna veza pridonosi psihološkom i tjelesnom zdravlju (Berkman i Syme, 1979), sličnost među partnerima povećava vjerojatnost za vlastitim preživljavanjem i preživljavanjem potomstva pomoću održavanja romantičnog odnosa (Dijkstra i Barelds, 2008). Nasuprot tome, negativno asortativno uparivanje ili heterogamija temelji se na hipotezi „komplementarnosti“ i izreci „suprotnosti se privlače“, odnosno objašnjava da pojedince najviše privlače potencijalni partneri koji ih nadopunjavaju (Antill, 1983). Pretpostavlja se da su komplementarni pojedinci toliko privlačni jer povećavaju vjerojatnost da će se udovoljiti nekim njihovim potrebama (De Raad i Doddema-Winsemius, 1992). Primjerice, mlada žena koja ima manje novčanih resursa može osjećati snažnu privlačnost prema starijem muškarcu koji obiluje novčanim resursima. Upravo ulaženjem u romantični odnos s takvim muškarcima, ona može osigurati vlastitu financijsku stabilnost (Eagly i Wood, 1999). Također, gledano iz evolucijske perspektive, moglo bi se tvrditi da

traženje komplementarnog partnera, umjesto sličnog, može pomoći u sprječavanju uparivanja genetski usko povezanih jedinki (Dijkstra i Barelds, 2008).

Većina istraživanja o preferencijama i odabiru romantičnog partnera podupiru hipotezu „sličnosti se privlače“. Pozitivno asortativno uparivanje zabilježeno je na brojnim tjelesnim, ponašajnim, osobnim i socijalnim karakteristikama; neke od tih karakteristika su visina, težina, BMI (Hur, 2003; Valentova, Bartová i sur., 2016), kognitivne sposobnosti, osobine ličnosti, dob (Watson i sur. 2004; Verbakel i Kalmijn, 2014), stavovi, vrijednosti (Luo i Klohnen 2005), religioznost, stupanj obrazovanja i rasa/etnicitet (Rosenfeld 2008; Jepsen i Jepsen, 2002). Nadalje, pozitivno asortativno uparivanje uočava se u antisocijalnim ponašanjima (Frisell i sur., 2012), kao i u brojnim štetnim ponašanjima uključujući alkoholizam, pušenje, agresiju i nasilje (Agrawal i sur., 2006), pa čak i u određenim psihijatrijskim poremećajima (Nordsletten i sur. 2016). Treba naglasiti kako stupanj sličnosti ovisi o određenoj karakteristici: visoka sličnost pokazuje se na demografskim varijablama i stavovima, umjerena sličnost u vrijednostima, inteligenciji, interesima i mentalnoj dobrobiti, a slaba sličnost u tjelesnim karakteristikama i osobinama ličnosti (Luo, 2017). Suprotno tome, podrška hipotezi „komplementarnosti“ mnogo je oskudnija. Iako mnogi pojedinci povremeno osjećaju privlačnost prema osobama koje im nisu slične na temelju različitih karakteristika, takve privlačnosti često ne prerastaju u ozbiljne intimne veze, ali i kada se to dogodi te veze često završe prerano (Felmlee, 2001).

1.2.1. Mehanizmi asortativnog uparivanja

Pozitivno asortativno uparivanje može biti posljedica nekoliko mehanizama. Prvobitno može biti uzrokovano inicijalnim uparivanjem, koje označava da su partneri već slični po nekim karakteristikama na početku njihove romantične veze, ili konvergencijom, koja podrazumijeva da partneri s vremenom postaju sličniji u tim karakteristikama u funkciji povećane poznatosti, interakcije i sinkronizirane rutine (Luo, 2017). Istovremeno, sličnost može biti posljedica aktivnog uparivanja, koje se odnosi na traženje i uparivanje s pojedincima koji imaju nama slične određene karakteristike. No, može biti i posljedica socijalne homogamije, koja se odnosi na uparivanje s partnerima na temelju socijalnih ili kulturno značajnih obilježja članstva u skupini, kao što su religija, socioekonomski status ili etnička pripadnost (Chick i sur., 2020).

Kardum i suradnici (2017) svojim istraživanjem na heteroseksualnim parovima pokazuju da su parovi već na početku veze bili slični na crtama tamne trijade i nisu konvergirali tijekom trajanja veze. Pritom, sličnost nije nastala zbog soci-demografskih varijabli kao što su dob i

obrazovanje, što ide u prilog hipotezi aktivnog uparivanja. Treba spomenuti i kako za većinu ispitanih karakteristika, podaci pružaju snažniju potporu inicijalnom uparivanju, a ne konvergenciji, i aktivnom uparivanju, a ne socijalnoj homogamiji (Watson i sur., 2004).

1.2.2. Mjerenje asortativnog uparivanja

Prilikom procjenjivanja sličnosti partnera u romantičnim odnosima najčešće se koristi metoda samoprocjene i metoda procjene drugih, što znači sudjelovanje jednog člana ili oba člana para. Korištenjem ovih metoda mogu se dobiti četiri različita indeksa: prava sličnost, pretpostavljena sličnost, percipirana sličnost i recipročnost (slaganje procjene i samoprocjene) (Lee i sur., 2009). Posebice je zanimljiva pretpostavljena sličnost, koja je definirana kao pozitivna korelacija između samoprocjene jedne osobe i njezine procjene svog partnera (ili obratno) na nekoj karakteristici (Thielmann i sur., 2020). Snaga ovog odnosa ukazuje na to postoji li sklonost pojedinca da percipira svog partnera kao osobu koja ima slične karakteristike kao i on. Pretpostavljena sličnost je znatno veća kada se osobe dobro poznaju (Lee i sur., 2009) i njezina veličina ovisi o tome jesu li prisutni valjani i vidljivi znakovi vezani uz osobinu ličnosti. Na primjer, kod otvorenosti prema iskustvu pretpostavljena sličnost je veća nego kod emocionalne stabilnosti (Watson i sur., 2000). Prilikom obrade podataka, većina istraživanja koja ispituju sličnosti kod partnera koriste pristup usmjeren na varijable (engl. *variable-centered approach* – VCA) i pristup usmjeren na par (engl. *couple-centered approach* – CCA). VCA se temelji na korelaciji između rezultata partnera na istoj karakteristici za sve parove u uzorku (Luo i Klohnen, 2005). U istraživanjima koja ispituju preferenciju ka sličnosti u osobnosti kod idealnog partnera također se koristi VCA (Liu i Ilmarinen, 2020). No, treba uzeti u obzir kako nam dobivene korelacije u VCA govore samo o sličnosti cijelog uzorka parova, ali ne i o sličnosti bilo kojeg određenog para (Kardum i sur., 2017). Suprotno tome, CCA ukazuje na to koliko je svaki par sličan u pogledu svojih profila odgovora na različitim konstruktima. Ovakav pristup omogućava ispitivanje odnosa (ne)sličnosti parova i drugih varijabli (Luo i Klohnen, 2005).

1.2.3. Asortativno uparivanje u homoseksualnoj populaciji

Iako se većina istraživanja usredotočila na pozitivno i negativno asortativno uparivanje kod heteroseksualnih parova, nekoliko nedavnih istraživanja usmjerila su se na asortativno uparivanje kod homoseksualnih žena i muškaraca (Bártová i sur., 2017). Važno je usporediti osobe koje preferiraju istospolne partnere s osobama koje preferiraju partnere suprotnog spola, kako bi se stekao uvid u varijacije između i unutar spolova u stvarnoj i pretpostavljenoj sličnosti (Štěrbová i sur., 2017). Homoseksualni parovi preferiraju i biraju partnere slične dobi, rase/etniciteta i stupnja obrazovanja (Jepsen i Jepsen, 2002; Verbakel i Kalmijn, 2014), no pokazuju manje pozitivno asortativno uparivanje na istim karakteristikama u usporedbi s heteroseksualnim parovima (Schwartz i Graf, 2009). Između ostalog, prethodna istraživanja pokazuju da muževniji homoseksualni muškarci preferiraju partnere koji su također muževniji (Bailey i sur., 1997). No, kada se ispituju trenutni partneri, oni nisu sličniji po muževnosti-ženstvenosti od slučajno uparenih pojedinaca iz uzorka (Bártová i sur., 2017). Ostala istraživanja usmjerena na asortativno uparivanje na temelju tjelesnih karakteristika potvrdila su da veliki udio homoseksualnih muškaraca i žena preferira i bira partnera slične visine, za razliku od heteroseksualnih žena i muškaraca koji preferiraju partnere više ili niže od sebe (viši muškarci preferiraju niže žene) (Valentova, Bartová i sur., 2016). Nadalje, istraživanje provedeno na brazilskim i češkim lezbijkama otkrilo je kako homoseksualne žene preferiraju partnerice koje im slične u omjeru struka i kukova, veličini stražnjice, obliku grudi i veličini grudi (Valentova, Bártová i sur., 2017). Potrebno je dodati i kako homoseksualni muškarci preferiraju partnere koji imaju bradu slične dužine kao oni. Ipak, promatranjem njihovih trenutnih partnera, sličnost u dužini brade nije potvrđena (Valentova, Varella i sur., 2017).

Osobnost je važna za društveni i romantični život, a izrazito se malo zna o preferencijama ka različitim osobinama ličnosti kod homoseksualne populacije. Istraživanje na homoseksualnim ženama i muškarcima pokazalo je kako sudionici u prosjeku preferiraju visoke rezultate na poželjnim dimenzijama petofaktorskog upitnika ličnosti (ekstraverzija, savjesnost, ugodnost, otvorenost prema iskustvu i emocionalna stabilnost) kada zamišljaju svog idealnog partnera, no odabiru stvarne partnere s manje povoljnim osobinama nego što su željeli (Valentova, Štěrbová i sur., 2016). Štěrbová i suradnici (2017) proveli su istraživanje na homoseksualnim i heteroseksualnim muškarcima te ilustrirali kako sklonost prema pozitivnom asortativnom uparivanju na temelju osobina ličnosti postoji neovisno o seksualnoj orijentaciji. Uvidjeli su preferenciju na svim dimenzijama petofaktorskog upitnika ličnosti, osim na dimenziji emocionalne stabilnosti. Međutim, takva preferencija djelomično se pretvara u stvarnost

prilikom odabira partnera, posebice kod homoseksualnih muškaraca koji svojim partnerima sličje samo na dimenziji ekstraverzije, za razliku od heteroseksualnih muškaraca koji svojim partnericama sličje na dimenzijama ekstraverzije, otvorenosti ka iskustvu i savjesnosti. Moguće da je kod homoseksualnih muškarac prilikom odabira dugoročnog partnera puno važnija primjerice sličnost u životnim vrijednostima, nego sličnost u određenim crtama ličnosti kao što je savjesnost (Kurdek, 1991). Prema nekim istraživanjima, homoseksualni muškarci manje su slični na različitim karakteristikama (npr. obrazovanje), nego što su to homoseksualne žene (Jepsen i Jepsen, 2002; Verbakel i Kalmijn, 2014).

Čini se da, iako homoseksualni pojedinci žele partnera koji im je sličan po određenim osobinama, ipak ulaze u romantične odnose s partnerima koji se u manjoj mjeri podudaraju s njihovim osobinama (Valentova, Štěrbová i sur., 2016; Štěrbová i sur., 2017). Jedan od mogućih razloga zašto homoseksualni parovi pokazuju nižu razinu pozitivnog asortativnog uparivanja od heteroseksualnih parova je broj dostupnih partnera, odnosno veličina *mating* marketa. Broj dostupnih partnera u homoseksualnoj populaciji znatno je manji, što može zakomplicirati pronalaženje idealnog partnera (McFarland, 1975). Daljnje objašnjenje može biti društveno prihvaćanje homoseksualnosti, koje se razlikuje između, ali i unutar društva, što posljedično može ograničiti mogućnost susreta s potencijalnim partnerom u zajedničkim okruženjima kao što su posao, škola i slično (Blumstein i Schwartz, 1983). Sljedeće potencijalno objašnjenje je da homoseksualne osobe imaju tendenciju biti liberalnije, egalitarnije i prihvaćaju netradicionalne odnose (Schaffner i Senic, 2006; Meier i sur., 2009), što može dovesti do veće tolerancije na partnerske razlike. Istodobno, osobe koje su već prestupile društvene norme formirajući istospolne zajednice, vjerojatnije će prestupiti i druge društvene norme stupanjem u romantičan odnos s osobama različite dobi, stupnja obrazovanja ili rase/etniciteta (Rosenfeld i Kim 2005). Između ostaloga, treba uzeti u obzir da stvarni izbor partnera zahtijeva obostran odabir i sporazum između dvije osobe, a na njih utječu i mnoge druge osobine poput tjelesne privlačnosti, razine obrazovanja ili socijalno-ekonomskog statusa, kao i mišljenje važnih drugih (poput članova obitelji i prijatelja) te usporedba s alternativnim raspoloživim partnerima (Štěrbová i sur., 2017).

1.3. Asortativno uparivanje na tamnoj trijadi

Neka od istraživanja tamne trijade usredotočila su se na pitanja odabira partnera ovisno o njegovim karakteristikama na crtama tamne trijade, sugerirajući da osobine mogu biti averzivne ili poželjne, ovisno o kontekstu i karakteristikama procjenjivača (Kardum i sur., 2018; Campbell i Foster, 2002; Ináncsi i sur., 2016; Jonason i sur., 2010). No, manje se zna o tamnoj trijadi u kontekstu asortativnog uparivanja, a posebice nedostaje istraživanja koja uključuju vlastite procjene trenutnog i idealnog partnera. Istraživanja koja ispituju svaku komponentu tamne trijade zasebno, pronašla su pozitivno asortativno uparivanje u narcizmu kod trenutnih partnera, kao i sličnost između procjenjivača i zamišljenih potencijalnih partnera (Grosz i sur., 2015). Pronađeno je i pozitivno asortativno uparivanje između trenutnih partnera po pitanju antisocijalnog ponašanja, koje je jedno od obilježja psihopatije (Boutwell i sur., 2012) te je vidljivo kako pojedinci sa psihopatskim osobinama preferiraju da njihov idealni partner također posjeduje psihopatske osobine (Blanchard i sur., 2016).

Samo nekolicina istraživanja uključila su sve tri komponente tamne trijade u istom istraživanju. Jedan od primjera je istraživanje koje je ispitalo preferenciju žena prema kompozitu muških lica koja odražavaju komponente tamne trijade. Rezultati su pokazali preferenciju prema muškarcima koji su percipirani slični na narcizmu i to kod potencijalnih dugoročnih partnera (Lyons i Blanchard, 2016). Nadalje, istraživanje provedeno na heteroseksualnim parovima pokazuje umjereno pozitivno asortativno uparivanje se za sve komponente tamne trijade, najveće za makijavelizam (Kardum i sur., 2017). Smith i suradnici (2014) u svom su istraživanju dobili umjereno pozitivno asortativno uparivanje za makijavelizam, psihopatiju i cjelokupni rezultat na tamnoj trijadi, i negativno asortativno uparivanje za narcizam. S druge strane, Jonason i suradnici (2015) zaključuju da muškarci i žene kod potencijalnih partnera preferiraju sličnost u osobinama kao što je psihopatija za kratkotrajne, ali i dugotrajne veze. Istraživanja koja ispituju pretpostavljenu sličnost u tamnoj trijadi često se nisu usmjerila prema romantičnim parovima, ali pokazuju prisutnost pretpostavljene sličnosti u narcizmu prilikom ispitivanja ljudi koji se površno poznaju (Lukowitsky i Pinkus, 2013).

Treba naglasiti da su svi ovi rezultati dobiveni na osobama heteroseksualne orijentacije te kako dosad nije provedeno istraživanje koje ispituje asortativno uparivanje na tamnoj trijadi u homoseksualnoj populaciji. No, kako su svih pet osobina ličnosti petofaktorskog modela povezani s jednom ili više crta tamne trijade (Jakobowitz i Egan, 2006), a sklonost prema pozitivnom asortativnom uparivanju na temelju osobina ličnosti postoji neovisno o seksualnoj

orijentaciji (Valentova, Štěrbová i sur., 2016; Štěrbová i sur., 2017), možemo pretpostaviti kako će se slični rezultati na tamnoj trijadi pojaviti i kod homoseksualne populacije. Cilj ovog istraživanja je ispitati povezanosti i razlike između samoprocjene, vlastite procjene trenutnog i idealnog partnera na crtama tamne trijade unutar homoseksualne populacije. Također, uparuju li se homoseksualni romantični partneri na temelju inicijalnog uparivanja ili konvergiraju tijekom trajanja veze, odnosno aktivnog uparivanja ili socijalne homogamije.

1.4. Problemi

P1: Ispitati povezanost i razlike između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade između muškaraca i žena koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku.

P2: Ispitati povezanost i razlike između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade između žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku.

P3: Ispitati uparuju li se romantični partneri na temelju inicijalnog uparivanja ili dolazi do konvergencije tijekom veze na svim crtama tamne trijade.

P4: Ispitati uparuju li se romantični partneri na temelju aktivnog uparivanja ili socijalne homogamije na svim crtama tamne trijade.

1.5. Hipoteze

H1 Očekuje se statistički značajna pozitivna povezanost između samoprocjene i procjene trenutnog partnera (pretpostavljena sličnost) na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu.

H1.1. Očekuje se statistički značajna razlika između žena i muškaraca u pretpostavljenoj sličnosti na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu. Očekuje se da je pretpostavljena sličnost statistički značajno veća kod žena, nego kod muškaraca na svim crtama tamne trijade.

H2 Očekuje se statistički značajna pozitivna povezanost između samoprocjene i procjene idealnog partnera (željena sličnost) na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu.

Hipoteze o povezanosti između procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera nisu postavljene zbog nedostatka literature na kojoj bi se hipoteza temeljila.

H3 Očekuje se statistički značajna razlika između procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera na svim psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu.

Hipoteze o razlikama i smjeru razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera te samoprocjene i procjene idealnog partnera nisu postavljene zbog nedostatka literature na kojoj bi se hipoteze temeljile.

H4 Očekuje se da će se romantični partneri uparivati statistički značajno više na temelju inicijalnog uparivanja na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu.

H5 Očekuje se da će se romantični partneri uparivati statistički značajno više na temelju aktivnog uparivanja na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu.

2. Metoda

2.1. Sudionici

U online istraživanju koje se provodilo putem različitih društvenih mreža i obuhvaćalo različita govorna područja sudjelovalo je 2393 punoljetnih sudionika koji su u vezi 6 ili više mjeseci (ili su nekada bili u vezi 6 ili više mjeseci), od kojih je 1528 ispunjavalo skalu na engleskom jeziku, a 865 skalu na hrvatskom jeziku. Od 1528 sudionika koji su ispunjavali skalu na engleskom jeziku, njih 678 su zadovoljili sljedeće uvjete: da su homoseksualne i homoromantične orijentacije, izražavaju se kao cisrodna žena ili muškarac i u vezi su 6 ili više mjeseci (ili su nekada bili u vezi 6 ili više mjeseci) s osobom istog spola i roda kao i sam sudionik. Od 865 sudionika koji su ispunjavali skalu na hrvatskom jeziku, njih 150 zadovoljili su uvjet da su homoseksualne orijentacije i u vezi 6 ili više mjeseci (ili su nekada bili u vezi 6 ili više mjeseci).

Skalu na engleskom jeziku ispunilo je 327 žena i 351 muškarac u rasponu od 18 do 74 godine ($M = 31.94$, $SD = 10.49$). Sudionici dominantno dolaze iz Sjeverne Amerike (64%) i Europe (25%), a najviše sudionika dolazi iz Sjedinjenih Američkih Država (55%), Kanade (8%) i Ujedinjenog Kraljevstva (8%). Većina sudionika kao stupanj obrazovanja navodi preddiplomski studij (46%) i diplomski studij (23%) te su dominantno zaposleni na puno radno vrijeme (63%). Od ukupnog broja sudionika njih 543 (80%) je trenutno u vezi, 401 (59%) živi s partnerom/partnericom, a 157 (23%) ih je u životnom partnerstvu (braku)¹. Duljina trajanje veze varira od 6 do 480 mjeseci ($M = 65.67$, $SD = 73.24$), a muškarci su ($M = 78.01$, $SD = 80.15$) u prosjeku nešto duže u vezi nego žene ($M = 52.44$, $SD = 62.48$). Raspon dobi njihovih partnera/partnerica bio je od 17 do 79 godina ($M = 32.73$, $SD = 10.78$) i za većinu kao stupanj obrazovanja navodi se preddiplomski studij (41%) i diplomski studij (22%).

Skalu na hrvatskom jeziku ispunilo je 115 žena i 35 muškaraca te se pri daljnjoj obradi podataka, zbog malog broja sudionika, isključuju muški sudionici i koriste samo žene. Raspon dobi sudionica je od 19 do 58 godina ($M = 28.81$, $SD = 7.25$). Većina je sudionica kao najviši

¹ Životno partnerstvo je zajednica obiteljskog života dviju osoba istog spola sklopljena pred matičarem/kom u Republici Hrvatskoj te je u pravnom pogledu izjednačeno s bračnom zajednicom osoba različitog spola (uz iznimku koja se tiče prava na jednoroditeljsko i zajedničko posvajanje djece) (Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, 2019). Iako je referendumom 2013. godine odlučeno kako je brak životna zajednica žene i muškarca (Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske, 2013), u ovom kontekstu životno partnerstvo i brak smatraju se istoznačnicama jer su u istraživanju sudjelovale osobe koje ne podliježu zakonima Republike Hrvatske i unutar svoje države su braku, a ne životnom partnerstvu.

stupanj obrazovanja označila završenu srednju školu (42%) ili diplomski studij (29%) i dominantno su zaposlene na neodređeno vrijeme (44%). Od ukupnog broja sudionica njih 78 (68%) je trenutno u vezi, 47 (41%) živi s partnericom, a samo 7 (6%) ih je u životnom partnerstvu (braku)¹. Duljina trajanje veze varira od 6 do 243 mjeseca ($M = 38.02$, $SD = 41.45$) te je raspon dobi njihovih partnerica bio od 17 do 57 godina ($M = 29.58$, $SD = 7.93$) i većina ih je kao najviši stupanj obrazovanja naznačila završenu srednju školu (39%) ili diplomski studij (32%).

2.2. Instrumentarij

2.2.1. Kratka skala tamne trijade (engl. Short Dark Triad – SD3; Jones i Paulhus, 2014)

Kratka skala tamne trijade (engl. *Short Dark Triad – SD3*; Jones i Paulhus, 2014) mjeri tri socijalno averzivne osobine: psihopatiju, makijavelizam i narcizam, koje zajedno čine tamnu trijadu. Skala ukupno sadrži 27 tvrdnji, od kojih 9 pitanja procjenjuje psihopatiju (npr. *Volim se osvećivati autoritetima*), 9 pitanja procjenjuje makijavelizam (npr. *Nije pametno odavati svoje tajne*) i 9 pitanja procjenjuje narcizam (npr. *Ljudi me vide kao prirodnog vođu*). Sudionici na skali samoprocjene od 5 stupnjeva (od 1- *u potpunosti se ne slažem* do 5- *u potpunosti se slažem*) procjenjuju koliko se slažu s navedenom tvrdnjom. Ukupan rezultat za svaku pojedinu crtu tamne trijade računa se kao prosječan odgovor na 9 tvrdnji koje obuhvaćaju pojedinu crtu. Viši rezultat ukazuje na višu prisutnost crte tamne trijade. Skala pokazuje zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije (psihopatija Cronbach $\alpha = .80$, makijavelizam Cronbach $\alpha = .77$ i narcizam Cronbach $\alpha = .71$) u prethodnim istraživanjima (Jones i Paulhus, 2014).

Korištene su dvije verzije skale, skala na engleskom jeziku i skala na hrvatskom jeziku, koja je za potrebe ovog diplomskog rada (i projekta) prevedena na hrvatski jezik pomoću metode dvostrukog prijevoda. Za obje skale kreirane su 3 verzije: skala za samoprocjenu, skala za procjenu trenutnog partnera i skala za procjenu idealnog partnera. Skala na hrvatskom jeziku koncipirana je uvažavajući rodnu binarnost, dok je skala na engleskom jeziku prilagođena kako bi bila rodno nebinarna (rodno neutralna). U ovom istraživanju za skalu na engleskom jeziku Cronbach α pouzdanost tipa unutarnje konzistencije² iznosi .63 za psihopatiju, .77 za

² Navedeni Cronbach α pouzdanost tipa unutarnje konzistencije odnosi se samo na skalu samoprocjene. Cronbach α pouzdanost tipa unutarnje konzistencije za skale za procjenu trenutnog i idealnog partnera vidljiva je u Tablici 3.

makijavelizam i .73 za narcizam, a za skalu na hrvatskom jeziku Cronbach α pouzdanost tipa unutarnje konzistencije² iznosi .64 za psihopatiju, .75 za makijavelizam i .72 za narcizam. Korelacije između crta tamne trijade ovisno o vrsti procjene vidljive su u Tablici 1. za skalu na engleskom jeziku.

Tablica 1. *Korelacija između crta tamne trijade pri samoprocjeni, procjeni trenutnog i idealnog partnera (sudionici koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku)*

		Psihopatija	Makijavelizam
Makijavelizam	SP	.52**	
	PP	.67**	
	PIP	.54**	
Narcizam	SP	.35**	.25**
	PP	.50**	.44**
	PIP	.36**	.35**

Legenda: SP = samoprocjena, PP = procjena trenutnog partnera, PIP = procjena idealnog partnera; * $p < .05$, ** $p < .01$

Iz Tablice 1. vidljive su značajne pozitivne umjereno niske do visoke korelacije ($r = .25 - .67$, $p < .01$) između svih crta tamne trijade neovisno o vrsti procjene. Nadalje, korelacije između crta tamne trijade ovisno o vrsti procjene vidljive su i u Tablici 2. za skalu na hrvatskom jeziku.

Tablica 2. *Korelacija između crta tamne trijade pri samoprocjeni, procjeni trenutnog i idealnog partnera (sudionici koji su skalu ispunjavali na hrvatskom jeziku)*

		Psihopatija	Makijavelizam
Makijavelizam	SP	.50**	
	PP	.60**	
	PIP	.48**	
Narcizam	SP	.28**	.23**
	PP	.50**	.42**
	PIP	.35**	.36**

Legenda: SP = samoprocjena, PP = procjena trenutnog partnera, PIP = procjena idealnog partnera; * $p < .05$, ** $p < .01$

Iz Tablice 2. vidljive su značajne pozitivne umjereno niske do visoke korelacije ($r = .23 - .60$, $p < .01$) između svih crta tamne trijade neovisno o vrsti procjene.

2.3. Postupak prikupljanja podataka

Istraživanje se provodilo u sklopu projekta „Efekti ličnosti, emocija i socijalnih procesa u interpersonalnom kontekstu“ i provedeno je pomoću online upitnika (*Google Forms*). Sudionici su regrutirani uz pomoć različitih LGBT+ udruga u Hrvatskoj (npr. PROCES – udruga za promociju queer kulture, qSPORT - Društvo sportske rekreacije, LGBT centar Split) i objavljivanjem upitnika u različite grupe na Facebooku i Redditu. Svaki sudionik upitniku je pristupio individualno sa svog odabranog uređaja, a upitnik je započeo kratkom uputom u kojoj se tražio informirani pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Bilo je jasno naglašeno da u istraživanju mogu sudjelovati osobe koje su u vezi 6 ili više mjeseci ili su nekada prije bili u vezi 6 ili više mjeseci. Od sudionika koji tada nisu bili u vezi, tražilo se da se prilikom ispunjavanja skale za procjenu trenutnog partnera prisjete partnera/partnerice iz zadnje ljubavne veze koja je trajala najmanje 6 mjeseci. Prvo su se prikupljali demografski podaci o sudionicima kao što su dob, obrazovanje, bračni status i duljina trajanja veze. Upitnici na engleskom i hrvatskom jeziku razlikovali su se u tome što uz pitanja o spolu i seksualnoj orijentaciji, upitnik na engleskom jeziku dodatno je sadržavao pitanja o rodu, romantičnoj orijentaciji te spolu i rodu trenutnog partnera. Spol se za potrebe ovog istraživanja definirao kao „skup bioloških svojstava kod ljudi i životinja; prvenstveno je povezan s tjelesnim i fiziološkim značajkama, uključujući kromosome, ekspresiju gena, razinu i funkciju hormona te reproduktivnu/seksualnu anatomiju“. Rod se definirao kao „društveno konstruirane uloge, ponašanja, izrazi i identiteti“ (Canadian Institutes of Health Research i Institute of Gender and Health (Canada), 2012). Seksualna orijentacija se definirala kao „sklonost osjećaju seksualne želje prema osobama određenog spola ili roda“, a romantična orijentacija kao „želja za intimnim i emocionalnim odnosima s osobama određenog spola ili roda“ (*Sexual Orientation vs. Romantic Orientation / USD*, bez datuma). Sve prezentirane definicije bile su navedene sudionicima unutar upitnika kod odgovarajućih pitanja. Nakon demografskih pitanja sudionici su ispunjavali kratku skalu tamne trijade (Jones i Paulhus, 2014) za sebe, svog trenutnog i idealnog partnera. Između svakog ispunjavanja kratke skale tamne trijade (Jones i Paulhus, 2014) nalazila su se pitanja vezana uz demografske podatke za trenutnog i idealnog partnera te neki drugi upitnici relevantni za druge aspekte ovog projekta koji se ne spominju unutar ovog diplomskog rada. Zadatak sudionika bio je uz pomoć skale samoprocjene od pet stupnjeva procijeniti u kojoj se mjeri slažu s navedenom tvrdnjom, a ispunjavanje je trajalo oko 15 minuta.

3. Rezultati

3.1. Deskriptivni podaci

Prikupljeni podaci obrađeni su IBM SPSS Statistics 26 programom. Prvo su izračunati deskriptivni rezultati (aritmetičke sredine i standardne devijacije) i Cronbach Alpha koeficijent unutarnje pouzdanosti za sve crte tamne trijade. Deskriptivni pokazatelji crta tamne trijade prikazani su u Tablici 3.

Tablica 3. *Deskriptivna statistika samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera za sve crte tamne trijade za sudionike i sudionice koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku i za sudionice koju su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku.*

			<i>M</i>	<i>SD</i>	α
Psihopatija	ENG	SP	1.98	.55	.63
		PP	2.05	.78	.80
		PIP	1.89	.57	.68
	HR	SP	1.91	.57	.64
		PP	2.08	.84	.83
		PIP	1.71	.50	.64
Makijavelizam	ENG	SP	2.73	.69	.77
		PP	2.63	.84	.83
		PIP	2.3	.75	.83
	HR	SP	2.52	.64	.75
		PP	2.79	.84	.82
		PIP	2.30	.71	.81
Narcizam	ENG	SP	2.54	.65	.73
		PP	2.69	.75	.77
		PIP	2.99	.59	.69
	HR	SP	2.80	.67	.72
		PP	2.78	.76	.77
		PIP	3.03	.58	.63

Legenda: ENG = skala na engleskom jeziku, HR = skala na hrvatskom jeziku, SP = samoprocjena, PP = procjena trenutnog partnera, PIP = procjena idealnog partnera, *M* = aritmetička sredina, *SD* = standardna devijacija, α = Cronbach alfa koeficijent

Iz Tablice 3. vidljivo je kako sve crte tamne trijade imaju Cronbach Alpha vrijednosti veće od minimalne prihvatljive .50 (Schmitt, 1996), a većina ih ima zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije iznad .70 (Shultz i Whitney, 2005).

3.2. Povezanost između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade

Pri daljnjoj obradi podataka izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije između samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera za sve crte tamne trijade, posebno za muškarce, za žene koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i za žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku. Dodatno, kako bi ispitali uparuju li se romantični partneri na temelju inicijalnog uparivanja ili dolazi do konvergencije tijekom veze na svim crtama tame trijade, izračunata je korelacije između samoprocjene i procjene trenutnog partnera uz parcijalizaciju trajanja veze. Također, kako bi se ispitalo uparuju li se romantični partneri na temelju aktivnog uparivanja ili socijalne homogamije na svim crtama tamne trijade, izračunata je korelacija između samoprocjene i procjene trenutnog partnera uz parcijalizaciju: dobi i obrazovanja sudionika i njihovih partnera te interakcije između dobi i obrazovanja za sudionike i njihove partnere. Obje parcijalne korelacije izračunate su posebno za muškarce, za žene koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i za žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku. Dobivene korelacije i parcijalne korelacije za psihopatiju vidljive su u Tablici 4., za makijavelizam u Tablici 5. i za narcizam u Tablici 6.

Tablica 4. Korelacija i parcijalne korelacije između samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera za psihopatiju izračunato zasebno za muškarce, za žene koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i za žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku.

		Muškarci koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku	
		Psihopatija – SP	Psihopatija – PP
Psihopatija – PP	1.	.19**	
	2.	.19**	
	3.	.19**	
Psihopatija – PIP		.56**	.29**
		Žene koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku	
		Psihopatija – SP	Psihopatija – PP
Psihopatija – PP	1.	.46**	
	2.	.46**	
	3.	.46**	
Psihopatija – PIP		.63**	.49**
		Žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku	
		Psihopatija – SP	Psihopatija – PP
Psihopatija – PP	1.	.34**	
	2.	.34**	
	3.	.34**	
Psihopatija – PIP		.50**	.54**

Legenda: 1. korelacija između samoprocjene i procjene trenutnog partnera, 2. parcijalna korelacija (kontrola trajanja romantične veze), 3. parcijalna korelacija (kontrola dobi i obrazovanja sudionika i njihovih partnera te interakcije dobi i obrazovanja za sudionike i njihove partnere), SP = samoprocjena, PP = procjena trenutnog partnera, PIP = procjena idealnog partnera, * $p < .05$, ** $p < .01$.

Dobivene su statistički značajne korelacije ($p < .01$) između svih tipova procjene za psihopatiju. Vidljiva je niska pozitivna korelacija između samoprocjene i procjene trenutnog partnera ($r = .19$, $p < .01$) kod muškaraca, dok su ostale korelacije umjerene do visoke ($r = .29 - .63$, $p < .01$). Kako bi ispitali razliku između korelacija kod žena i muškaraca te žena koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i žena koje su ispunjavale skalu na hrvatskom jeziku korišten je online kalkulator za usporedbu korelacija kod nezavisnih uzoraka (Lenhard i Lenhard, 2014). Dobivena je statistički značajna razlika u visini korelacije između samoprocjene i procjene trenutnog partnera s obzirom na spol ($z = -3.95$, $p < .01$), odnosno na uzorku žena veća je

pretpostavljena sličnost na psihopatiji nego što je dobiveno na uzorku muškaraca. Također, dobivena je statistički značajna razlika u visini korelacije između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera s obzirom na spol ($z = -3.08, p < .01$), odnosno žene svoje idealne partnere procjenjuju sličnijima svojim trenutnim partnerima na psihopatiji nego što to čine muškarci. Usporedbom žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku vidljivo je kako postoji statistički značajne razlike u visini korelacije između samoprocjene i procjene idealnog partnera ($z = 1.75, p < .05$). Točnije, na uzorku žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku veća je željena sličnost na psihopatiji nego što je dobiveno na uzorku žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku. Naposljetku, nakon parcijalizacije trajanja veze, korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na psihopatiji ostaju iste kod muškaraca, žena koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku, što je u skladu s hipotezom o inicijalnom uparivanju. Također, korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na psihopatiji ostaju iste, nakon parcijalizacije dobi i razine obrazovanja, kod muškaraca, žena koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku, što je u skladu s hipotezom o aktivnom uparivanju.

Tablica 5. Korelacija i parcijalne korelacije između samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera za makijavelizam izračunato zasebno za muškarce, za žene koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i za žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku.

		Muškarci koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku	
		Makijavelizam – SP	Makijavelizam – PP
Makijavelizam – PP	1.	.43**	
	2.	.43**	
	3.	.44**	
Makijavelizam – PIP		.66**	.45**
		Žene koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku	
		Makijavelizam – SP	Makijavelizam – PP
Makijavelizam – PP	1.	.45**	
	2.	.45**	
	3.	.46**	
Makijavelizam – PIP		.70**	.55**
		Žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku	
		Makijavelizam – SP	Makijavelizam – PP
Makijavelizam – PP	1.	.35**	
	2.	.35**	
	3.	.35**	
Makijavelizam – PIP		.75**	.40**

Legenda: 1. korelacija između samoprocjene i procjene trenutnog partnera, 2. parcijalna korelacija (kontrola trajanja romantične veze), 3. parcijalna korelacija (kontrola dobi i obrazovanja sudionika i njihovih partnera te interakcije dobi i obrazovanja za sudionike i njihove partnere), SP = samoprocjena, PP = procjena trenutnog partnera, PIP = procjena idealnog partnera, * $p < .05$, ** $p < .01$.

Dobivene su statistički značajne umjerene do visoke korelacije ($r = .35 - .75$, $p < .01$) između svih tipova procjene za makijavelizam. Nadalje, dobivena je statistički značajna razlika u visini korelacije između procjene trenutnog i procjene idealnog partnera s obzirom na spol ($z = -1.73$, $p < .05$), odnosno žene svoje idealne partnerice procjenjuju sličnijima svojim trenutnim partnericama na makijavelizmu nego što to čine muškarci. Usporedbom žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku nisu dobivene statistički značajne razlike u povezanosti između različitih procjena u makijavelizmu. Konačno, nakon parcijalizacije trajanja veze, korelacije između samoprocjena i procjena

trenutnog partnera na makijavelizmu ostaju iste kod muškaraca, žena koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku, što je u skladu s hipotezom o inicijalnom uparivanju. Također, korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na makijavelizmu neznatno su se promijenile, nakon parcijalizacije dobi i razine obrazovanja, kod muškaraca, žena koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku, što je u skladu s hipotezom o aktivnom uparivanju.

Tablica 6. *Korelacija i parcijalne korelacije između samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera za narcizam izračunato zasebno za muškarce, za žene koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i za žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku.*

		Muškarci koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku	
		Narcizam – SP	Narcizam – PP
Narcizam – PP	1.	.09	
	2.	.09	
	3.	.08	
Narcizam – PIP		.43**	.36**
		Žene koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku	
		Narcizam – SP	Narcizam – PP
Narcizam – PP	1.	.34**	
	2.	.34**	
	3.	.33**	
Narcizam – PIP		.52**	.42**
		Žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku	
		Narcizam – SP	Narcizam – PP
Narcizam – PP	1.	.24*	
	2.	.24*	
	3.	.24*	
Narcizam – PIP		.62**	.51**

Legenda: 1. korelacija između samoprocjene i procjene trenutnog partnera, 2. parcijalna korelacija (kontrola trajanja romantične veze), 3. parcijalna korelacija (kontrola dobi i obrazovanja sudionika i njihovih partnera te interakcije dobi i obrazovanja za sudionike i njihove partnere), SP = samoprocjena, PP = procjena trenutnog partnera, PIP = procjena idealnog partnera, * $p < .05$, ** $p < .01$.

Dobivene su umjerene niske do visoke statistički značajne korelacije ($r = .24 - .62, p < .01$) između svih tipova procjene za narcizam osim između samoprocjene i procjene trenutnog partnera kod muškaraca gdje nije dobivena statistički značajna korelacija ($r = .09, p > .05$). Sljedeće, dobivene su statistički značajne razlike u visini korelacija između samoprocjene i procjene trenutnog partnera s obzirom na spol ($z = -3.42, p < .01$), odnosno kod žena je veća pretpostavljena sličnost na narcizmu nego što je dobiveno kod muškaraca. Usporedbom žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku nisu dobivene statistički značajne razlike u povezanosti između različitih procjena na narcizmu. Naposljetku, nakon parcijalizacije trajanja veze, korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na narcizmu ostaju iste kod muškaraca, žena koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku, što je u skladu s hipotezom o inicijalnom uparivanju. Također, korelacije između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na narcizmu neznatno su se promijenile, nakon parcijalizacije dobi i razine obrazovanja, kod muškaraca, žena koje su ispunjavale skalu na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku, što je u skladu s hipotezom o aktivnom uparivanju.

3.3. Razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade

Radi ispitivanja razlike između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade, izračunato je šest dvosmjernih analiza varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru (vrsta procjene).

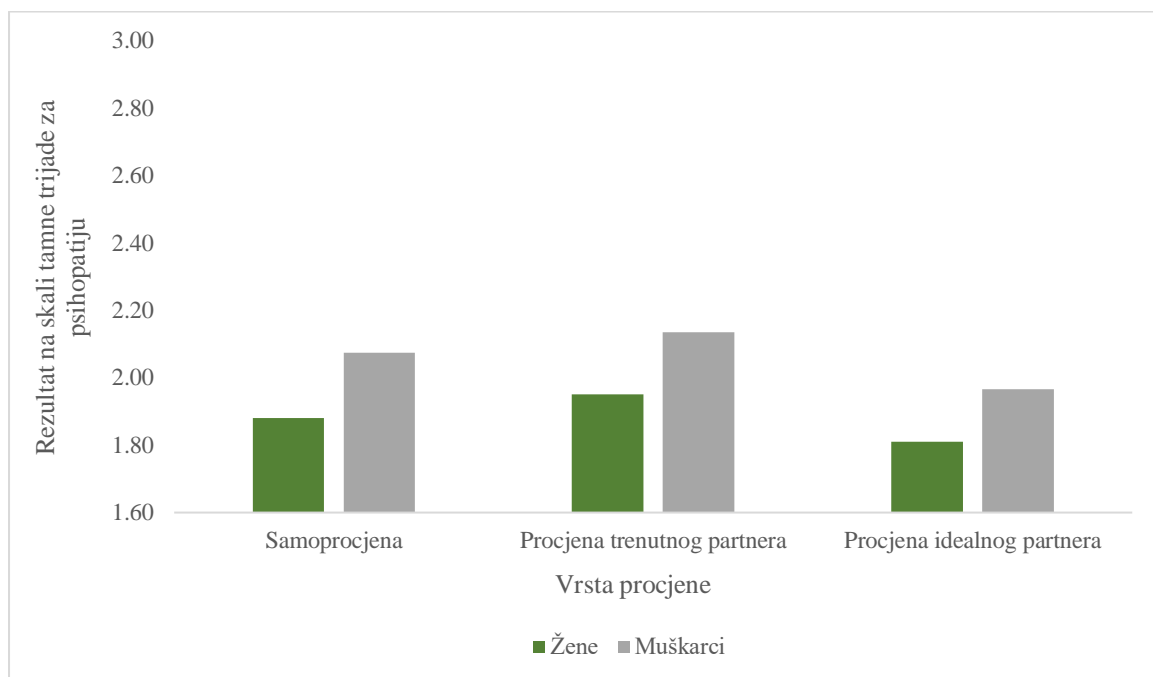
3.3.1. Razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku

Prve tri dvosmjerne analize varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru ispituju razliku između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade između muškaraca i žena koji su ispunjavali skalu na engleskom jeziku.

U prvoj dvosmjernoj analizi varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru zavisna varijabla je dobiveni rezultat na skali tamne trijade za psihopatiju. Nezavisna varijabla unutar sudionika je vrsta procjene (ponovljena mjerenja), a nezavisna varijabla između sudionika bio

je spol. Dobiven je statistički značajan glavni efekt vrste procjene na psihopatiji ($F_{(2,675)} = 19.21$, $p < .01$). Provjerom Bonferoni post-hoc testom vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera ($p < .01$). Sudionici u prosjeku procjenjuju da su viši na psihopatiji ($M = 1.98$, $SD = .55$) od svojih idealnih partnera ($M = 1.89$, $SD = .57$). Također, vidljiva je statistički značajna razlika između procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera ($p < .01$), pri čemu sudionici procjenjuju da su njihovi trenutni partneri viši na psihopatiji ($M = 2.04$, $SD = .78$) od njihovih idealnih partnera ($M = 1.89$, $SD = .57$). Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .05$) (Cohen, 1988). Uz značajan glavni efekt vrste procjene, dobiven je i statistički značajan glavni efekt spola ($F_{(1,676)} = 22.41$, $p < .01$), pri čemu muškarci ($M = 2.06$, $SD = .49$) daju više procjene na psihopatiji od žena ($M = 1.88$, $SD = .49$). Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .03$) (Cohen, 1988). Rezultati su prikazani na Slici 1.

Slika 1. Rezultati na skali tamne trijade za psihopatiju za tri različite vrste procjene kod žena i muškaraca koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku.

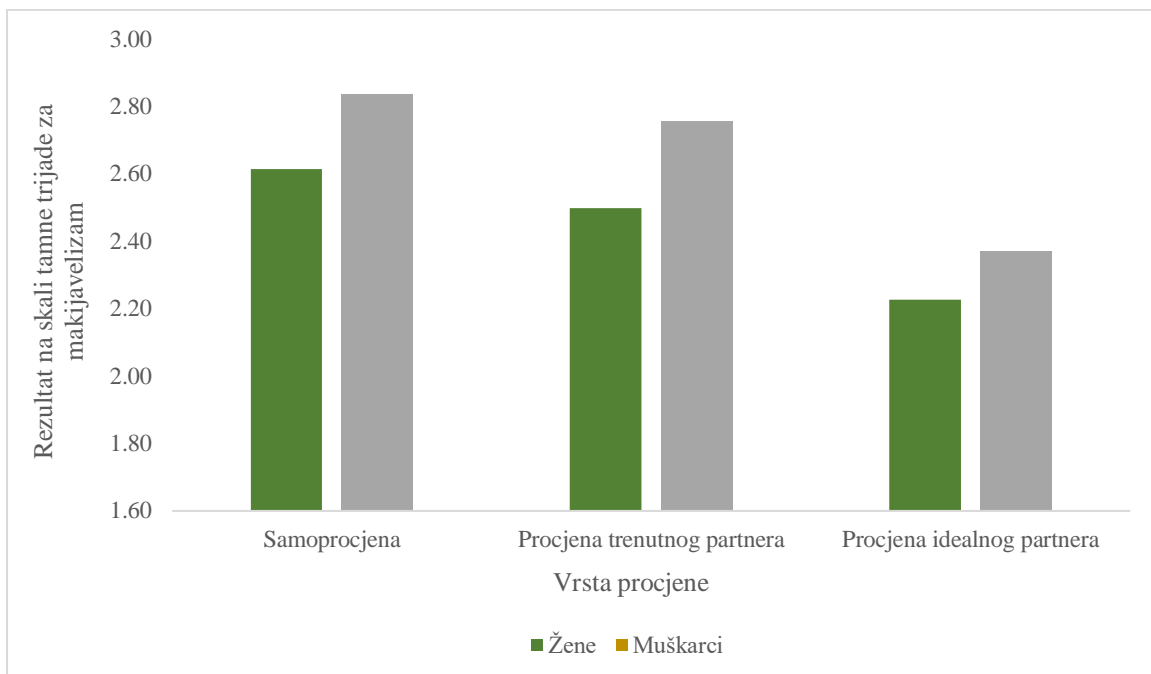

Na Slici 1. možemo uočiti kako muškarci procjenjuju sebe, svog trenutnog i idealnog partnera više na psihopatiji nego što to čine žene. Vidljivo je i kako muškarci i žene svoje idealne partnere procjenjuju niže na psihopatiji nego što procjenjuju svoje trenutne partnere.

U sljedećoj dvosmjernoj analizi varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru zavisna varijabla je dobiveni rezultat na skali tamne trijade za makijavelizam. Nezavisna varijabla unutar sudionika je vrsta procjene (ponovljena mjerenja), a nezavisna varijabla između sudionika bio je spol. Dobiven je statistički značajan glavni efekt vrste procjene na

makijavelizmu ($F_{(2,675)} = 195.92, p < .01$). Provjerom Bonferoni post-hoc testom vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između sve tri vrste procjene ($p < .01$). Sudionici procjenjuju da su oni najviši na makijavelizmu ($M = 2.73, SD = .69$), zatim nešto niže procjenjuju svoje trenutne partnere ($M = 2.63, SD = .84$), dok idealne partnere procjenjuju najniže na makijavelizmu ($M = 2.3, SD = .75$). Veličina efekta je visoka ($\eta^2 = .37$) (Cohen, 1988). Nadalje, dobiven je statistički značajan glavni efekt spola ($F_{(1,676)} = 18.90, p < .01$), pri čemu muškarci ($M = 2.67, SD = .62$) daju više procjene na makijavelizmu od žena ($M = 2.45, SD = .61$). Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .03$) (Cohen, 1988). Rezultati su prikazani na Slici 2.

Slika 2. Rezultati na skali tamne trijade za makijavelizam za tri različite vrste procjene kod žena i muškaraca koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku.

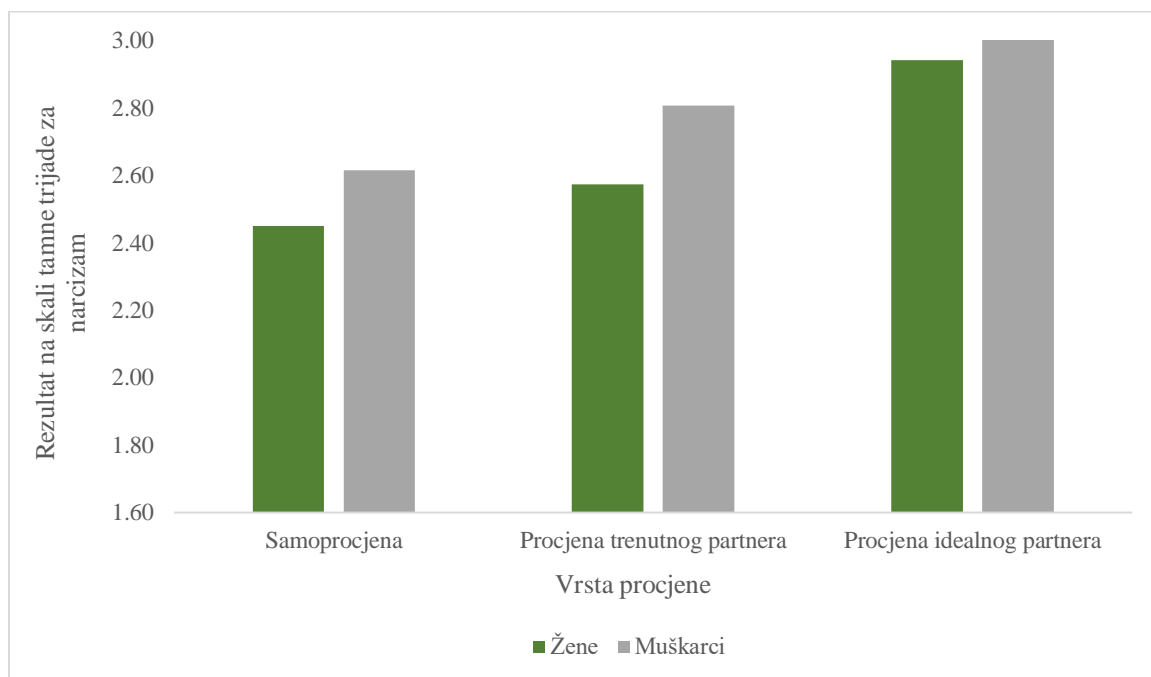

Iz Slike 2. možemo vidjeti da sudionici sebe procjenjuju najviše na makijavelizmu, a svoje idealne partnere najniže. Također, kao i kod Slike 1. vidljivo je da muškarci, neovisno o vrsti procjene, daju više procjene na makijavelizmu nego što to čine žene.

U narednoj dvosmjernoj analizi varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru zavisna varijabla je dobiveni rezultat na skali tamne trijade za narcizam. Nezavisna varijabla unutar sudionika je vrsta procjene (ponovljena mjerenja), a nezavisna varijabla između sudionika bio je spol. Dobiven je statistički značajan glavni efekt vrste procjene na narcizmu ($F_{(2,675)} = 200.47, p < .01$). Provjerom Bonferoni post-hoc testom vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između sve tri vrste procjene ($p < .01$). Sudionici u prosjeku procjenjuju da su njihovi idealni partneri najviši na narcizmu ($M = 2.99, SD = .59$), zatim nešto niže procjenjuju svoje trenutne

partnere ($M = 2.69$, $SD = .75$), dok sebe procjenjuju najniže na narcizmu ($M = 2.54$, $SD = .65$). Veličina efekta je visoka ($\eta^2 = .37$) (Cohen, 1988). Također, dobiven je i statistički značajan efekt spola ($F_{(1,676)} = 18.67$, $p < .01$) te je vidljivo kako muškarci daju više procjene na narcizmu ($M = 2.82$, $SD = .51$) nego što to čine žene ($M = 2.55$, $SD = .49$). Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .03$) (Cohen, 1988). Naposljetku, dobivena je i statistički značajna interakcija između vrste procjene i spola sudionika ($F_{(2,675)} = 3.29$, $p < .05$). Pregledom intervala pouzdanosti uočeno je da muškarci sebe procjenjuju više na narcizmu ($M = 2.62$, $SD = .66$) nego što se žene procjenjuju ($M = 2.45$, $SD = .65$). Također, muškarci svoje trenutne partnere procjenjuju više na narcizmu ($M = 2.81$, $SD = .75$) nego što žene procjenjuju svoje trenutne partnerice ($M = 2.57$, $SD = .74$). Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .01$) (Cohen, 1988). Rezultati su prikazani na Slici 3.

Slika 3. Rezultati na skali tamne trijade za narcizam za tri različite vrste procjene kod žena i muškaraca koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku.

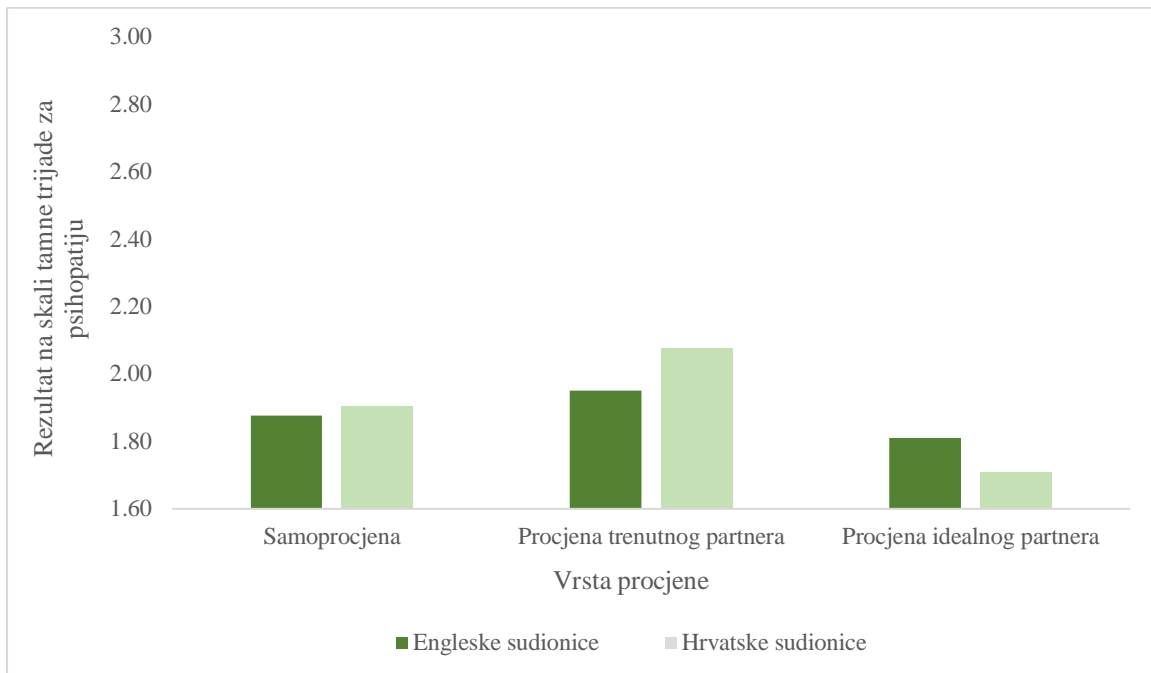
Na Slici 3. vidljivo je kako i žene i muškarci svoje idealne partnere i partnerice procjenjuju najviše na narcizmu, dok sebe procjenjuju najniže. Dodatno, vidljivo je kako muškarci kontinuirano procjenjuju sebe i svoje trenutne partnere više na narcizmu nego što to čine žene, dok je procjena idealnih partnera i partnerica podjednako visoka i kod žena i kod muškaraca.

3.3.2. Razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade kod žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku

Druge tri dvosmjerne analize varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru ispituju razliku između samoprocjene, procjene trenutne i procjene idealne partnerice na svim crtama tamne trijade između žena koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku i žena koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku. Kako bi idući odjeljak i ostatak rada bio pregledniji i jednostavniji za praćenje, za žene koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku u nastavku će se koristiti naziv „engleske sudionice“, dok će se za žene koje su skale ispunjavale na hrvatskom jeziku u nastavku koristiti naziv „hrvatske sudionice“. Navedeni nazivi se koriste kako bi olakšali praćenje, ali ih nikako ne treba shvaćati doslovno, odnosno da su „engleske sudionice“ samo iz Engleske.

U četvrtoj dvosmjernoj analizi varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru zavisna varijabla je dobiveni rezultat na skali tamne trijade za psihopatiju. Nezavisna varijabla unutar sudionika je vrsta procjene (ponovljena mjerenja), a nezavisna varijabla između sudionica bio je jezik skale koju su sudionice ispunjavale. Dobiven je statistički značajan glavni efekt vrste procjene na psihopatiji ($F_{(2,439)} = 28.27, p < .01$). Provjerom Bonferoni post-hoc testom vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između sve tri vrste procjene ($p < .01$). Sudionice u prosjeku procjenjuju svoje trenutne partnerice najviše na psihopatiji ($M = 1.98, SD = .79$), zatim nešto niže procjenjuju sebe ($M = 1.88, SD = .57$), dok idealne partnerice procjenjuju najniže na psihopatiji ($M = 1.78, SD = .54$). Veličina efekta je srednja ($\eta^2 = .11$) (Cohen, 1988). Također, dobivena je i statistički značajna interakcija između vrste procjene i jezika skale ($F_{(2,439)} = 5.99, p < .01$), no uvidom u intervale pouzdanosti nije vidljivo između kojih razina postoji razlika. Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .03$) (Cohen, 1988). Rezultati su prikazani na Slici 4.

Slika 4. Rezultati na skali tamne trijade za psihopatiju za tri različite vrste procjene kod engleskih i hrvatskih sudionica.

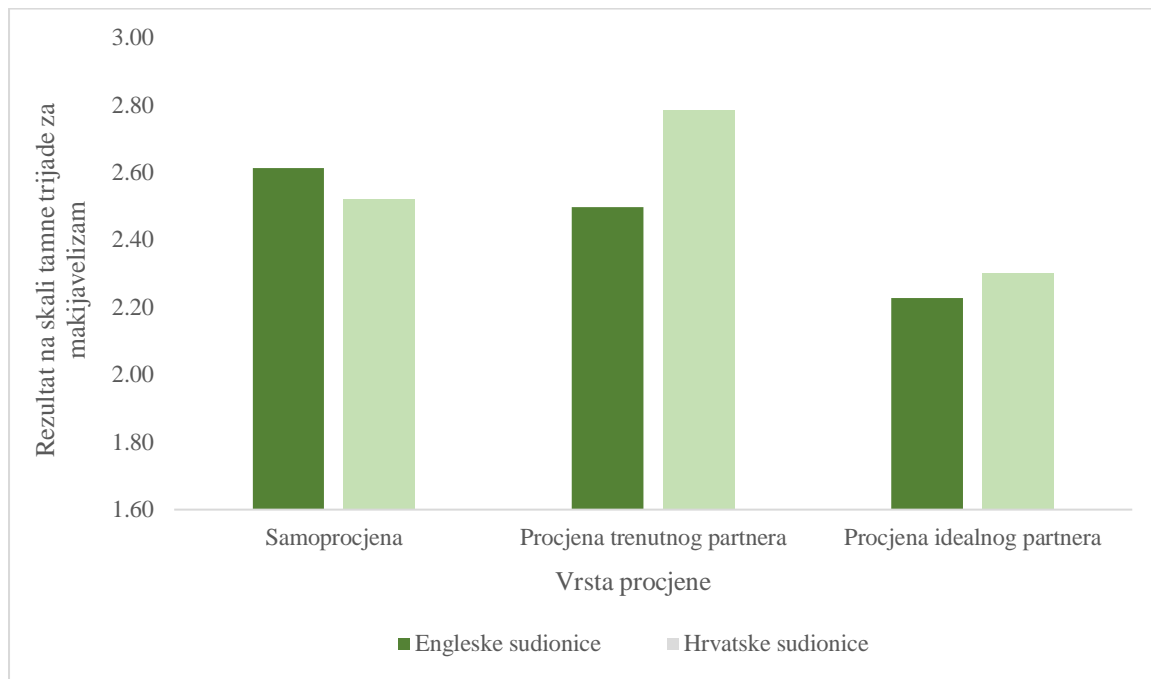

Na Slici 4. vidljivo je kako engleske i hrvatske sudionice svoje idealne partnerice procjenjuju najniže na psihopatiji, dok svoje trenutne partnerice procjenjuju najviše. Takva razlika u procjenama između trenutnih i idealnih partnerica posebno je izražena kod hrvatskih sudionica.

U idućoj dvosmjernoj analizi varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru zavisna varijabla je dobiveni rezultat na skali tamne trijade za makijavelizam. Nezavisna varijabla unutar sudionica je vrsta procjene (ponovljena mjerenja), a nezavisna varijabla između sudionica bio je jezik skale koju su sudionice ispunjavale. Dobiven je statistički značajan glavni efekt vrste procjene na makijavelizmu ($F_{(2,439)} = 74.74, p < .01$). Provjerom Bonferoni post-hoc testom vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između samoprocjene i procjene idealne partnerice ($p < .01$). Sudionice u prosjeku procjenjuju da su više na makijavelizmu ($M = 2.59, SD = .69$) od svojih idealnih partnerica ($M = 2.25, SD = .73$). Također, vidljiva je statistički značajna razlika između procjene trenutne partnerice i procjene idealne partnerice ($p < .01$), pri čemu se trenutna partnerica procjenjuje više na makijavelizmu ($M = 2.57, SD = .86$) od idealne partnerice ($M = 2.25, SD = .73$). Veličina efekta je visoka ($\eta^2 = .25$) (Cohen, 1988). Uz značajan glavni efekt vrste procjene dobivena je i statistički značajna interakcija između vrste procjene i jezika skale ($F_{(2,439)} = 9.45, p < .01$). Uvidom u intervale pouzdanosti uočeno je kako hrvatske sudionice svoje trenutne partnerice procjenjuju više na makijavelizmu ($M = 2.79, SD = .86$)

nego što to čine engleske sudionice ($M = 2.50$, $SD = .85$). Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .04$) (Cohen, 1988). Rezultati su prikazani na Slici 5.

Slika 5. Rezultati na skali tamne trijade za makijavelizam za tri različite vrste procjene kod engleskih i hrvatskih sudionica.

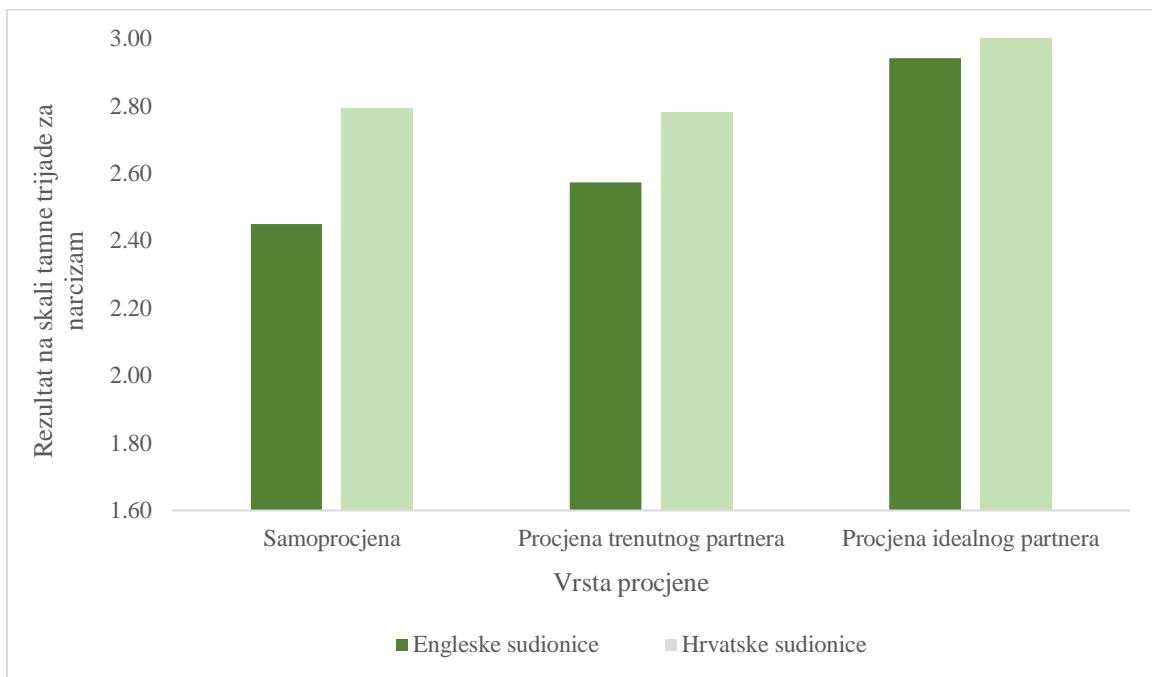

Iz Slike 5. možemo vidjeti kako i engleske i hrvatske sudionice najniže na makijavelizmu procjenjuju idealne partnerice, dok hrvatske sudionice najviše u makijavelizmu procjenjuju svoje trenutne partnerice, a engleske sudionice najviše u makijavelizmu procjenjuju same sebe.

U posljednjoj dvosmjernoj analizi varijance s ponovljenim mjerenjima na jednom faktoru zavisna varijabla je dobiveni rezultat na skali tamne trijade za narcizam. Nezavisna varijabla unutar sudionica je vrsta procjene (ponovljena mjerenja), a nezavisna varijabla između sudionika bio je jezik skale koju su sudionice ispunjavale. Dobiven je statistički značajan glavni efekt vrste procjene na narcizmu ($F_{(2,439)} = 74.13$, $p < .01$). Provjerom Bonferoni post-hoc testom vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između samoprocjene i procjene idealne partnerice ($p < .01$). Sudionice u prosjeku procjenjuju da su njihove idealne partnerice više na narcizmu ($M = 2.97$, $SD = .60$) od njih samih ($M = 2.54$, $SD = .70$). Također, vidljiva je statistički značajna razlika između procjene trenutne partnerice i procjene idealne partnerice ($p < .01$), pri čemu sudionice procjenjuju svoje idealne partnerice više na narcizmu ($M = 2.97$, $SD = .60$) od svojih trenutnih partnerica ($M = 2.63$, $SD = .76$). Veličina efekta je visoka ($\eta^2 = .25$) (Cohen, 1988). Isto tako, dobiven je i statistički značajan glavni efekt jezika skale ($F_{(1,440)} = 13.58$, $p < .01$), pri čemu engleske sudionice daju niže procjene na narcizmu ($M = 2.66$, $SD =$

.54) nego hrvatske sudionice ($M = 2.87, SD = .54$). Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .03$) (Cohen, 1988). Posljednje, dobivena je statistički značajna interakcija između vrste procjene i jezika skale ($F_{(2,439)} = 7.74, p < .01$). Uvidom u intervale pouzdanosti vidljivo je da hrvatske sudionice sebe procjenjuju više na narcizmu ($M = 2.80, SD = .69$) nego što se procjenjuju engleske sudionice ($M = 2.45, SD = .69$). Veličina efekta je niska ($\eta^2 = .03$) (Cohen, 1988). Rezultati su prikazani na Slici 6.

Slika 6. Rezultati na skali tamne trijade za narcizam za tri različite vrste procjene kod engleskih i hrvatskih sudionica.

Na Slici 6. vidljivo je kako engleske i hrvatske sudionice svoje idealne partnerice procjenjuju najviše na narcizmu. Dodatno se može primijetiti da hrvatske sudionice procjenjuju sebe i svoje trenutne partnerice više na narcizmu nego što to čine engleske sudionice, dok je procjena idealne partnerice podjednako visoka kod hrvatskih i engleskih sudionica.

4. Rasprava

Kako i u odjeljku s rezultatima (3.3.2.), zbog preglednosti i jednostavnije praćenja za žene koje su skalu ispunjavale na engleskom jeziku u nastavku će se koristiti naziv „engleske sudionice“, dok će se za žene koje su skale ispunjavale na hrvatskom jeziku u nastavku koristiti naziv „hrvatske sudionice“. Navedeni nazivi se koriste kako bi olakšali praćenje, ali ih nikako ne treba shvaćati doslovno, odnosno da su „engleske sudionice“ samo iz Engleske.

4.1. Pretpostavljena sličnost na svim crtama tamne trijade

Sukladno očekivanjima, kod muškaraca, engleskih sudionica i hrvatskih sudionica pokazuje se značajna pozitivna povezanost između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na psihopatiji i makijavelizmu. Dok se na narcizmu pokazuje značajna pozitivna povezanost između samoprocjena i procjena trenutnog partnera samo kod engleskih i hrvatskih sudionica. Poblize, po pitanju psihopatije, makijavelizma i narcizma ustanovljena je značajna pretpostavljena sličnost između partnera (izuzev narcizma kod homoseksualnih muškaraca) te se time djelomično potvrđuje prva hipoteza. Kao i heteroseksualni parovi (Kardum i sur., 2017; Boutwell i sur., 2012; Smith i sur., 2014; Grosz i sur., 2015), homoseksualni parovi ulaze u veze s partnerima koji su im slični na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu.

Moguća su različita objašnjenja zašto osobe biraju partnere koji su im slični na crtama tamne trijade. Jedno od objašnjenja zašto biraju partnere slične na psihopatiji moguće nalazi svoje temelje u srži psihopatije. Kako psihopatiju karakterizira nedostatak empatije, krivnje i srama (Larson i Buss, 2006) moguće je da osobe koje su visoke na psihopatiji, također, žele i biraju partnere sa sličnim karakteristikama kako bi ih partneri bolje razumjeli. Dakle, ako obje osobe imaju istu ili sličnu razinu empatije, krivnje i srama, manja je vjerojatnost da će doći do ponašanja koja doprinose nezadovoljstvu vezom i na kraju njezinim prekidom. Također, moguće je da osobe koje su visoko na psihopatiji su manje poželjni partneri i dok oni s niskim razinama psihopatije se namjerno uparuju sa sličnima na toj crti, oni koji su visoko nemaju izbora jer su im preostali samo partneri visoko na psihopatiji te mogu birati samo partnere koji su im slični (Kardum i sur., 2017).

Dodatno, povezanost između samoprocjena i procjena trenutnog partnera na makijavelizmu moguće je rezultat nekih karakteristika makijavelizma kao što su: hladan i ciničan pogled na svijet, emocionalna odvojenost (Christie i Geis, 1970), nedostatak međuljudske brige

(Jakobwitz i Egan, 2006) i uključivanje u romantične odnose zbog statusa i resursa koji dolaze s tim odnosom (Ináncsi i sur., 2016). Ako oba člana para ulaze u odnos zbog statusa i resursa te ih uz to oboje karakterizira emocionalna odvojenost, manja je vjerojatnost da će doći do nezadovoljstva u vezi i prekida veze, zbog, primjerice, nedovoljne emocionalne uključenosti.

Naposljetku, iako homoseksualne žene, isto kao heteroseksualni parovi (Kardum i sur., 2017; Grosz i sur., 2015), ulaze u veze s partnericama koje su im slične na narcizmu, takvo uparivanje nije primijećeno kod homoseksualnih muškaraca. Ovdje treba naglasiti kako nisu sva istraživanja dobila uparivanje na temelju sličnosti na narcizmu. Smith i suradnici (2014) u svom su istraživanju na heteroseksualnim parovima dobili uparivanje na temelju različitosti za narcizam. Pojavu uparivanja na temelju različitosti na narcizmu kod homoseksualnih muškaraca moguće je objasniti činjenicom da muškarci sustavno postižu više rezultate nego žene na crtama tamne trijade, pa tako i na narcizmu (Kardum i sur., 2017; Jonason i sur., 2017). Osobe koje su visoke na narcizmu više se izjašnjavaju kao jedinstvene, odnosno da su posebne i superiorne nad drugima (Carlson i sur., 2011). Zbog toga je moguće da homoseksualni muškarci sebe smatraju jedinstvenima i na temelju toga njihov trenutni partner im prema njihovim procjenama ne može biti sličan. S druge strane, moguće je da homoseksualne žene biraju partnerice koje su im slične na narcizmu kako bi s partnericom dijelile različite karakteristike narcizma kao što su npr. ista razina dominantnosti (Raskin i Terry, 1988), grandioznosti u ponašanju (Jonason i sur., 2013) i predanosti romantičnoj vezi (Campbell i Foster, 2002; Foster i sur., 2006).

4.1.1. Pretpostavljena sličnost na svim crtama tamne trijade između muškaraca i žena koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku.

Djelomično je potvrđena hipoteza 1.1., odnosno kod muškaraca i žena koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku, vidljiva je veća pretpostavljena sličnost kod žena nego kod muškaraca za psihopatiju i narcizam. Takav rezultat sugerira da su homoseksualne žene u romantičnim vezama sličnije jedna drugoj u psihopatiji i narcizmu, nego što su muškarci svojim partnerima, dok nema razlike u makijavelizmu. Dobiveni rezultati za psihopatiju i narcizam ne iznenađuju, jer dominantno istraživanja pokazuju da su homoseksualne žene sličnije svojim partnericama, nego što su homoseksualni muškarci svojim partnerima (Jepsen i Jepsen, 2002; Verbakel i Kalmijn, 2014). Mogući razlog tome je što homoseksualne žene više vrednuju jednakost u romantičnim odnosima nego što to čine homoseksualni muškarci (Peplau i Cochran, 1990) zbog

čega biraju partnerice slične na psihopatiji i narcizmu, kako bi ta jednakost bila u svim sferama romantičnog odnosa. Suprotno tome, kod makijavelizma se ne pokazuje razlika između homoseksualnih muškaraca i žena. Iako homoseksualne žene više vrednuju jednakost, to ne znači da homoseksualni muškarci ne vrednuju jednakost. Istraživanja pokazuju da i oni teže jednakosti u romantičnim odnosima, no u manjoj mjeri od homoseksualnih žena (Kurdek, 1995). Zbog toga, moguće je da po pitanju makijavelizma kojeg karakteriziraju manipulativna i eksploatacijska ponašanja (Christie i Geis, 1970), žene i muškarci u jednakoj mjeri teže jednakosti i žele da su im partneri slični.

Dodatno je pronađeno kako žene (engleske sudionice) svoje trenutne partnerice procjenjuju sličnijima na psihopatiji i makijavelizmu svojim idealnim partnericama, nego što to čine muškarci za svoje trenutne i idealne partnere. Istraživanja pokazuju da su homoseksualne žene zadovoljnije svojim vezama nego što su homoseksualni muškarci svojim vezama (Sommatino i sur., 2019). Moguće da zbog višeg zadovoljstva vezom, a time i trenutnom partnericom, slične karakteristike na psihopatiji i makijavelizmu žele i kod svoje idealne partnerice kako bi zadovoljstvo vezom ostalo visoko. Dok s druge strane, homoseksualni muškarci zbog nešto nižeg zadovoljstva vezom, time i trenutnim partnerom, žele da su njihovi idealni partneri nešto različiti na psihopatiji i makijavelizmu od trenutnih partnera u usporedbi s homoseksualnim ženama.

4.2. Željena sličnost na svim crtama tamne trijade

Druga hipoteza potvrđena je u cijelosti: kod muškaraca, engleskih sudionica i hrvatskih sudionica pokazuje se značajna pozitivna povezanost između samoprocjena i procjena idealnog partnera na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu. Rezultati sugeriraju da osobe žele da su im idealni partneri slični na svim crtama tamne trijade, a takva želja vidljiva je kod muškaraca i žena u različitim zemljama. Navedeni rezultati u skladu su s prethodnim istraživanjima koja pokazuju kako procjenjivači žele da su im zamišljeni potencijalni partneri slični na narcizmu (Grosz i sur., 2015), a pojedinci sa psihopatskim osobinama preferiraju da njihovi idealni partneri posjeduju takve osobine (Blanchard i sur., 2016). Moguća objašnjenja jednaka su onima za pretpostavljenu sličnost, odnosno, željena sličnost u psihopatiji može biti rezultat određenih karakteristika psihopatije kao što su nedostatak empatije, krivnje i srama (Larson i Buss, 2006). Ako idealni partner posjeduje slične razine empatije, krivnje i srama, smanjuje se vjerojatnost nastanka nerazumijevanja ili ponašanja koja dovode do nezadovoljstva vezom.

Nadalje, ako osoba ima određene makijavelističke karakteristike kao što su hladan i ciničan pogled na svijet (Christie i Geis, 1970) i nedostatak međuljudske brige (Jakobwitz i Egan, 2006), onda želi da i njegov idealni partner ima slične karakteristike kako ne bi došlo do sukoba i prekida veze zbog primjerice nedostatka brige za partnera.

Osim toga, homoseksualni pojedinci žele da su im idealni partneri slični na narcizmu kako bi dijelili karakteristike narcizma kao što su razina dominantnosti (Raskin i Terry, 1988), grandioznosti u ponašanju (Jonason i sur., 2013) i predanosti romantičnoj vezi (Campbell i Foster, 2002; Foster i sur., 2006). No, usporedbom s rezultatima dobivenim provjerom prve hipoteze, može se uočiti da iako bi homoseksualni muškarci željeli da im je partner sličan na narcizmu, odnosno u razini dominantnosti ili grandioznosti u ponašanju, ipak ne odabiru takve partnere. Jedno od mogućih objašnjenja je da odabirom različitog partnera na narcizmu žele zadovoljiti neke seksualne potrebe. Konkretno, homoseksualni muškarci koji su preuzeli pasivnu, submisivnu ulogu u seksualnim odnosima više privlače maskulina lica (Zheng i Zheng, 2016), a takva lica percipiraju se dominantnija (Main i sur., 2009). Moguće je da se odabirom partnera koji se razlikuje po razini dominantnosti, a time i svojom ulogom u seksualnim odnosima (submisivan partner odabire dominantnog), zapravo povećava vjerojatnost zadovoljenja seksualnih potreba kod homoseksualnih muškaraca, koja je kao što je poznato visoka (Lippa, 2007). Dodatno, moguće je da zbog nekih drugih karakteristika narcizma homoseksualni muškarci žele da idealan partner bude sličan njima, no naposljetku zbog zadovoljenja određenih potreba (od kojih je seksualna samo jedna od potreba) ipak odabiru partnere s kojim se razlikuju u razini narcizma.

Naposljetku, prilikom ispitivanja razlika u povezanosti između engleskih i hrvatskih sudionica, opaženo je kako postoje značajne razlike u povezanosti između samoprocjene i procjene idealnog partnera na psihopatiji. Engleske sudionice žele značajno više da su im idealne partnerice sličnije u psihopatiji, nego što to žele žene koje su skalu ispunjavale na hrvatskom jeziku. Moguće je da hrvatske sudionice psihopatiju percipiraju nešto negativnije, odnosno manje poželjnom karakteristikom nego engleske sudionice te zbog toga ne žele da su im idealne partnerice toliko slične u psihopatiji koliko to žele engleske sudionice. S druge strane, Hrvatska je u usporedbi sa Sjedinjenim Američkim Državama, iz kojih su većina engleskih sudionica, mala zemlja pa je i dostupan broj mogućih partnerica mnogo manji. Zbog manjeg broja mogućih partnerica, može se zaključiti da hrvatske sudionice smanjuju svoja očekivanja za idealne partnerice te prilikom ispunjavanja skale za procjenu idealne partnerice prilagođavaju svoje odgovore, čime su dobiveni ovakvi rezultati.

4.3. Razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade

Prilikom ispitivanja razlika između samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera na svim crtama tamne trijade potvrđena je treća hipoteza. Točnije, dobivena je značajna razlika između procjene trenutnog partnera i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena iz različitih zemlja. Trenutni partner procjenjivan je značajno više u psihopatiji i makijavelizmu, nego što je procjenjivan idealni partner, dok je kod narcizma idealni partner procjenjivan više na narcizmu, nego što je trenutni partner. Nadalje, nađena je značajna razlika između samoprocjene i procjene idealnog partnera na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena iz različitih zemlja. Sudionici sebe procjenjivali više u psihopatiji i makijavelizmu nego svog idealnog partnera, dok je kod narcizma idealni partner procjenjivan više na narcizmu, nego što se osoba sama procijenila. Dodatno, kod muškaraca i žena koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku vidljiva je značajna razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera na makijavelizmu i narcizmu, pri čemu sudionici sebe procjenjuju više u makijavelizmu nego svog trenutnog partnera, dok sebe procjenjuju niže na narcizmu nego svog trenutnog partnera. S druge strane, kod engleskih i hrvatskih sudionica vidljiva je značajna razlika između samoprocjene i procjene trenutnog partnera, no samo na psihopatiji, pri čemu sebe procjenjuju niže na psihopatiji nego svoju trenutnu partnericu.

Dobivena razlika između procjene trenutnog i idealnog partnera ne iznenađuje, jer homoseksualni pojedinci imaju manji broj dostupnih partnera u populaciji, što dovodi do poteškoća pri pronalaženju idealnog partnera (McFarland, 1975). Također, homoseksualni pojedinci imaju tendenciju biti liberalniji, egalitarniji i prihvaćati netradicionalne odnose (Schaffner i Senic, 2006; Meier i sur., 2009) što može dovesti do veće tolerancije na razlike između trenutnog i idealnog partnera. Nadalje, vidljivo je da iako homoseksualni pojedinci žele idealnog partnera koji je niži od njih na psihopatiji, u uzorku pojedinaca koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku zapravo biraju partnere slične sebi, dok se homoseksualne žene iz različitih država uparaju sa ženama koje su više od njih na psihopatiji. Moguća su različita objašnjenja ovih razlika, no potrebno je naglasiti kako uzorak sudionika koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku jednim dijelom čine i homoseksualni muškarci koji imaju svoje specifičnosti. Pokazalo se kako su osobe visoko na psihopatiji sklone varanju u romantičnim odnosima (Egan i Angus, 2004), međutim ako se upare osobe koje imaju istu razinu psihopatije, može doći do dogovornog uključivanja u odnose izvan primarne romantične veze, što je zapravo često kod homoseksualnih muškaraca (Blumstein i Schwartz, 1983). Upravo zbog želje

za sličnošću kod homoseksualnih muškaraca, moguće da je došlo ovakvih rezultata na cijelom uzorku sudionika koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku. Suprotno tome, vidljivo je kako homoseksualne žene žele da su njihove idealne partnerice niže na psihopatiji od njih, dok se uparuju sa ženama koje su više od njih na psihopatiji. Ovakav rezultat upućuje na to da homoseksualne žene psihopatiju smatraju manje poželjnom karakteristikom. No, ako imaju takav stav, on je u potpunosti nekonzistentan s njihovim ponašanjem. Prikupljeni rezultati djelomično su u skladu s prethodnim istraživanjima koja pokazuju da homoseksualni pojedinci žele partnere slične sebi, a zapravo ulaze u romantične odnose s partnerima koji se u manjoj mjeri podudaraju s njihovim osobinama (Valentova, Štěrbová i sur., 2016; Štěrbová i sur., 2017). Razlog zašto se uparuju s manje sličnim partnerima može biti manji broj dostupnih partnera (McFarland, 1975), ali i to da homoseksualni pojedinci imaju tendenciju biti liberalniji i više prihvaćati netradicionalne odnose (Schaffner i Senic, 2006; Meier i sur., 2009), što može dovesti do veće tolerancije na partnerske razlike.

Kod makijavelizma, uočljivo je kako homoseksualni pojedinci sebe procjenjuju najviše na makijavelizmu, a svog idealnog partnera najniže. Osobe koje su više na ovoj crti tamne trijade mogu biti svjesne da drugi ne dijele njihovu stratešku dvoličnost. Uz to, učinkovitost pojedinih taktika manipulacije koje ti pojedinci koriste ovisi o tome da drugi ne razumiju takve strategije (Paulhus i Williams, 2002). Kako bi lakše koristile takve manipulativne strategije, homoseksualni pojedinci žele da su njihovi idealni partneri niže od njih na makijavelizmu. No, također je moguće da žele da su njihovi idealni partneri niže na makijavelizmu, kako oni ne bi na njima primjenjivali slične manipulativne tehnike. Konačno, kod narcizma vidljivo je kako homoseksualni pojedinci iz različitih država svoje idealne partnere procjenjuju najviše na narcizmu. Osobe visoke na narcizmu karakteriziraju kvalitete prirodnog vođe (Jones i Paulhus; 2014), dominantnosti (Raskin i Terry, 1988), grandioznosti u ponašanju (Jonason i sur., 2013) i da prilikom prilaženja potencijalnom partneru pokazuju visoko samopouzdanje što stvara iluziju da su atraktivniji nego što zaista jesu (Campbell i sur., 2006). Postoji mogućnost da homoseksualni pojedinci ove karakteristike smatraju poželjnima ili u najmanju ruku žele da su njihovi idealni partneri dominantnije te da pokazuju inicijativu i samopouzdanje tijekom zavođenja, što ih čini i atraktivnijim i idealnijim partnerima. Potrebno je dodati kako u određenim okruženjima narcisoidnost može biti adaptivna jer omogućava osobama da prioritiziraju svoje potrebe (Jonason i sur., 2019). Ako osoba prepoznaje svoje potrebe i zadovoljava ih, pokazuje samostalnost i omogućuje svojim partnerima da se brinu o svojim potrebama, a ne o njenim. Upravo ova karakteristika može biti poželjna u današnje vrijeme pa

zbog toga homoseksualni pojedinci žele da su njihovi idealni partneri viši na narcizmu kako bi sebi osigurali partnere koji će imati dobar uvid u svoje potrebe i neće biti ovisni o njima.

Vidljivo je i kako muškarci daju značajno više samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera na svim crtama tamne trijade, nego što to čine žene (engleske sudionice). Općenito istraživanja sustavno pokazuju kako muškarci postižu više rezultate na svim crtama tamne trijade u usporedbi sa ženama (Kardum i sur., 2017; Jonason i sur., 2017). Stoga, ne iznenađuje da homoseksualni muškarci sebe, svoje trenutne i idealne partnere, koji su također muškarci visoko procjenjuju na svim crtama tamne trijade – značajno više nego što žene procjenjuju sebe, svoje trenutne i idealne partnerice. Dodatno, usporedbom engleskih i hrvatskih sudionica primijećeno je kako hrvatske sudionice daju značajno više samoprocjene, procjene trenutnog i idealnog partnera na narcizmu, nego što to čine engleske sudionice. Moguće je da se ovakvi rezultati pojavljuju zbog razlike u razvijenosti država: manje razvijene, manje slobodne i više korumpirane države, imaju narcisoidnije stanovništvo (Jonason i sur., 2020). Hrvatska, iz koje dolaze hrvatske sudionice, znatno je manje razvijena od primjerice Sjedinjenih Američkih Država iz kojih dominantno dolaze engleske sudionice. Stoga se može zaključiti kako je hrvatsko stanovništvo narcisoidnije pa su i procjene više nego kod engleskih sudionica.

Između ostalog, dobivena je značajna interakcija između vrste procjene i jezika skale koje su sudionice ispunjavale na psihopatiji, makijavelizmu i narcizmu. Daljnjim analizama nije jasno između kojih razina postoji razlika na psihopatiji, no razlika se uviđa na makijavelizmu i narcizmu. Vidljivo je kako hrvatske sudionice svoje trenutne partnerice procjenjuju više u makijavelizmu, nego što to čine engleske sudionice. Objašnjenje, možda, leži u tome da razvojem društva dolazi do porasta makijavelizma među građanima. Države koje se nalaze dalje od ekvatora, odnosno one koje su više sociopolitički razvijene kao Švedska, bilježe više razine makijavelizma (Jonason i Schmitt, 2017). Moguće je da naprednija društva više uočavaju antisocijalna ponašanja, što prisiljava osobe koje ih manifestiraju da usvoje suptilnije i dugoročnije oblike manipulacije (Jonason i sur., 2020). Zbog svega navedenog i uz pretpostavku da su engleske sudionice dominantno iz više razvijenih država, moguće je zaključiti da njihove partnerice bolje skrivaju makijavelističke karakteristike. S druge strane, hrvatske sudionice dolaze iz manje razvijene zemlje nego engleske sudionice i samim time njihove partnerice ne skrivaju toliko makijavelističke karakteristike. Iz tog razloga hrvatske sudionice svoje trenutne partnerice procjenjuju više na makijavelizmu, nego što engleske sudionice procjenjuju svoje trenutne partnerice. Također, prepoznato je kako hrvatske sudionice sebe procjenjuju više u narcizmu, nego što to čine engleske sudionice. Takvi nalazi

ne čude s obzirom na to da hrvatske sudionice procjenjuju sebe, svoje trenutne i idealne partnerice više na narcizmu, nego što to čine engleske sudionice. Ovo se također može objasniti višom razinom narcisoidnosti stanovništva: što je država razvijenija, kao što su Norveška ili Sjedinjene Američke Države, to su njeni građani manje narcisoidni (Jonason i Schmitt, 2017). Ako je država manje razvijena i više korumpirana, kao što je to Hrvatska, tada su njeni građani više narcisoidni (Jonason i sur., 2020). Upravo razlika u razvijenosti država mogući je razlog zašto hrvatske sudionice sebe procjenjuju više na narcizmu, nego što engleske sudionice procjenjuju sebe.

Naposljetku, dobivena je i značajna interakcija između vrste procjene i spola sudionika na narcizmu. Uočljivo je kako muškarci sebe procjenjuju više na narcizmu, nego što to čine ženske sudionice. Isto tako, muški sudionici svoje trenutne partnere procjenjuju više na narcizmu, nego što ženske sudionice procjenjuju svoje partnerice. Takvi nalazi ne iznenađuju s obzirom na to da homoseksualni muškarci procjenjuju više sebe, svoje trenutne i idealna partnere na narcizmu, nego što to čine žene. Također, kako narcizam karakterizira grandiozni i napuhani koncept sebe (Raskin i Terry, 1988), a homoseksualni muškarci postižu više razine grandioznosti od homoseksualnih žena (Zerach, 2016), ne čudi da onda sebe i svoje trenutne partnere procjenjuju više na narcizmu nego što to čine homoseksualne žene za sebe i svoje trenutne partnerice. U modernim društvima kao što su Sjedinjene Američke Države, iz kojih je većina sudionika koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku, spolne razlike u narcizmu su veće, odnosno žene u takvim društvima su posebno niske na narcizmu (Jonason i sur., 2020). Upravo ovo može biti dodatno objašnjenje zašto muškarci sebe i svoje trenutne partnere procjenjuju više na narcizmu, nego što žene procjenjuju sebe i svoje trenutne partnerice.

4.4. Inicijalno uparivanje ili konvergencija i aktivno uparivanje ili socijalna homogamija

Četvrta i peta hipoteza također su potvrđene. Homoseksualni parovi (muškarci, engleske i hrvatske sudionice) već su na početku veze bili slični u svim crtama tamne trijade i nisu konvergirali tijekom trajanja veze. Uz to, sličnost nije nastala zbog pozadinskih varijabli kao što su dob i obrazovanje, što ide u prilog aktivnom uparivanju, a ne socijalnoj homogamiji. Time je potvrđeno kako inicijalno i aktivno uparivanje u svim crtama tamne trijade nije prisutno samo kod heteroseksualnih parova (Kardum i sur., 2017), već je prisutno i kod homoseksualnih parova. To nas dovodi do zaključka, da iako homoseksualni pojedinci imaju manji broj dostupnih partnera u ukupnoj populaciji (McFarland, 1975), svejedno traže i odabiru partnere

koji su im slični na crtama tamne trijade jer im je to očito relevantnija karakteristika od dobi ili obrazovanja partnera.

4.5. Ograničenja i sugestije za buduća istraživanja

S obzirom na to da je ovo prvo istraživanje koje ispituje povezanosti i razlike između samoprocjena, procjena trenutnog i idealnog partnera na crtama tamne trijade u homoseksualnoj populaciji, treba ga interpretirati u skladu s niže opisanim ograničenjima te uzeti u obzir prijedloge za buduća istraživanja.

Prvo ograničenje odnosi se na to da je u istraživanju sudjelovao samo jedan član para i zbog toga je od moguća četiri različita indeksa bilo moguće izračunati samo pretpostavljenu sličnost. Preporučuje se da se u buduća istraživanja uključe oba člana para te da oni ispunjavaju samoprocjenu i vlastitu procjenu trenutnog partnera, kako bi se mogla izračunati prava sličnost, pretpostavljena sličnost, percipirana sličnost i recipročnost (slaganje procjene i samoprocjene). Uključivanje oba člana para uvelike bi pridonijelo proširenju trenutnih znanja i preciznijim podacima o pozitivnom asortativnom uparivanju kod homoseksualne populacije. Dodatno, oba člana para mogla bi procjenjivati svoje idealne partnere pa bi se ta procjena mogla usporediti sa samoprocjenama njihovih partnera.

Drugo ograničenje odnosi se na to što su u istraživanje uključeni samo homoseksualni parovi, pa je onemogućena usporedba s heteroseksualnim parovima. Takva usporedba osigurala bi bolji uvid u razlike i sličnosti između heteroseksualnih i homoseksualnih parova u uparivanju po sličnosti u tamnoj trijadi. U budućim istraživanjima uz heteroseksualne parove, zanimljivo bi bilo uključiti i biseksualne parove te usporediti jesu li oni sličniji homoseksualnim ili heteroseksualnim parovima te djeluje li na tu sličnost ako je osoba u vezi s osobom istog ili različitog spola i roda.

Treće ograničenje odnosi se na pitanja spola i roda, kao i seksualne i romantične orijentacije. Iako su u konačnom uzorku uključene samo osobe čiji se spol i rod podudaraju, koje su homoseksualne i homoromantične orijentacije te su u vezi s osobama čiji se rod i spol podudaraju i s partnerovim, ovim se istraživanjem nisu nastojali diskriminirati nijedan spol, rod ni rodni identitet kao ni druge seksualne i romantične orijentacije. Odluka o ovakvom tipu uzorku donesena je radi lakše usporedbe engleskih i hrvatskih sudionica te zbog manjeg broja dostupnih sudionika u određenim kategorijama kao što su biseksualnost ili rodna nebinarnost,

što bi otežalo usporedbu sudionika u ovom istraživanju. U budućim istraživanjima, svakako se sugerira uključivanje osoba različitih seksualnih i romantičnih orijentacija, kao i drugih spolova i rodnih identiteta.

Nadalje, potrebno je u budućim istraživanjima ukloniti ili promijeniti definiciju spola koja se nalazi u demografskim pitanjima koja su prethodila skali na engleskom jeziku. Spol je definiran kao „skup bioloških svojstava kod ljudi i životinja; prvenstveno je povezan s tjelesnim i fiziološkim značajkama, uključujući kromosome, ekspresiju gena, razinu i funkciju hormona te reproduktivnu/seksualnu anatomiju“ (Canadian Institutes of Health Research i Institute of Gender and Health (Canada), 2012). Takva definicija može se činiti transfobnom jer je moguće da osoba ima jedne kromosome, drugu razinu hormona, a istovremeno različitu seksualnu anatomiju i zbog toga bi transrodne osobe imale poteškoća u odgovaranju na ovo pitanje. Zbog zbunjujuće definicije iz istraživanja su isključene sve osobe koje se nisu jednako izjasnile po pitanju spola i roda. Za buduća istraživanja sugerira se korištenje pojma rod, kako bi istraživanje bilo više inkluzivno. Također, treba naglasiti kako je došlo do propusta prilikom kreiranja demografskih pitanja koja su prethodila skali na hrvatskom jeziku te nisu uključena pitanja o rodu sudionika, njegovoj romantičnoj orijentaciji i spolu i rodu trenutnog partnera. Iako se pretpostavlja da su hrvatske sudionice žene (po spolu i rodu) te homoseksualne i homoromantične orijentacije u vezama s osobama koje su također po spolu i rodu žene, ne možemo isključiti mogućnost da se u uzorku primjerice nalaze homoseksualne žene koje su u vezi s muškarcima. Potrebno je uključiti ta pitanja kako bi se preciznije odredio uzorak koji se ispituje. Dodatno, poželjno je koristiti i pitanja koja ispituju nalazi li se osoba u vezi samo s jednom osobom ili više njih što bi osiguralo dodatnu kontrolu nad uzorkom.

Četvrto ograničenje odnosi se na način kako je ispitana socijalna homogamija. Kako bi se provjerilo uparuju li se partneri na temelju socijalnih ili kulturalnih značajnih obilježja, promatrani su dob i obrazovanja sudionika i njihovih partnera. Dobiveni rezultati idu u prilog aktivnog uparivanja, no rezultate treba uzeti s rezervom jer su korištene samo dvije varijable za ispitivanje efekata socijalne homogamije. U budućim istraživanjima potrebno je uključiti pitanja koja obuhvaćaju religiju, socioekonomski status, etničku pripadnost i tako dalje.

Uz navedene preporuke, u budućim istraživanjima prilikom ispitivanja seksualne orijentacije preporučuje se korištenje Kinsey skale od 7 stupnjeva (od 0 – *ekskluzivno heteroseksualan* do 6 – *ekskluzivno homoseksualan*) koja se često koristi u istraživanjima koja uključuju homoseksualne osobe (Štěrbová i sur., 2017). Također, bilo bi poželjno uključiti samo osobe koje su trenutno u vezi, kako bi se uklonila mogućnost „kompromitiranja“ procjena trenutnih

partnera jer nije poznato jesu li visoke razine tamne trijade utjecale na okončanje veze. Naposljetku, treba istaknuti još jedan od nedostataka istraživanja, a to je nemogućnost usporedbe homoseksualnih muškaraca iz Hrvatske i onih koji su skalu ispunjavali na engleskom jeziku i to zbog malog broja muških sudionika iz Hrvatske. Preporuka za daljnja istraživanje je uključiti homoseksualne pojedince iz različitih zemalja te tako pokušati ispitati razlike među različitim kulturama.

5. Zaključak

Iz prikazanih rezultata, može se ustanoviti kako je uparivanje na temelju sličnosti, isto kao i kod heteroseksualnih parova (Kardum i sur., 2017), prisutno na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena iz različitih zemalja. Nije dobivena jedino kod muškaraca u narcizmu. Kod žena je, pak, pronađena veća pretpostavljena sličnost na psihopatiji i narcizmu, no ne i na makijavelizmu. Dodatno, kod homoseksualnih parova iz različitih država vidljivo je kako postoji željena sličnost na svim crtama tamne trijade. Nadalje, razlika između procjene trenutnog i idealnog partnera dobivena je na svim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena iz različitih zemalja. Uz to, pokazalo se kako muškarci daju više procjene na svim crtama tamne trijade od žena. Također, vidljive su i kulturalne razlike u makijavelizmu i narcizmu, gdje hrvatske sudionice svoje trenutne partnerice procjenjuju više na makijavelizmu, a sebe procjenjuju više na narcizmu od engleskih sudionica. Naposljetku, uočeno je da i kod homoseksualnih parova dolazi do aktivnoj i inicijalnoj uparivanja, kao i kod heteroseksualnih parova (Kardum i sur., 2017). Rezultati impliciraju da su isti mehanizmi uparivanja prisutni kod heteroseksualnih i homoseksualnih parova te da postoje kulturalne razlike između homoseksualnih žena iz različitih država. Iako se ovdje radi o nepoželjnim karakteristikama, ustanovljeno je da je homoseksualnim parovima ipak važno da budu slični na tim karakteristikama te zbog toga žele da su im i idealni partneri slični na crtama tamne trijade. Doprinos ovog rada je što ispituje pretpostavljenu i željenu sličnost kod homoseksualnih parova te kulturalne razlike između homoseksualnih žena iz različitih država. Potrebna su daljnja istraživanja koja će korigirati ograničenja ovog istraživanja i uvažiti sugestije kako bi se dobila cjelovitija slika o uparivanju na tamnoj trijadi kod homoseksualnih parova.

6. Literatura

Agrawal, A., Heath, A. C., Grant, J. D., Pergadia, M. L., Statham, D. J., Bucholz, K. K., Martin, N. G. i Madden, P. A. F. (2006). Assortative mating for cigarette smoking and for alcohol consumption in female Australian twins and their spouses. *Behavioral genetics*, 36(4), 553–566. <https://doi.org/10.1007/s10519-006-9081-8>

Antill, J.K. (1983). Sex role complementarity versus similarity in married couples. *Journal of personality and social psychology*, 45, 145–155. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.1.145>

Ariely, D. (2013). *The (honest) truth about dishonesty*. Harper Collins.

Bailey, J. M., Kim, P. Y., Hills, A. i Linsenmeier, J. A. (1997). Butch, femme, or straight acting? Partner preferences of gay men and lesbians. *Journal of personality and social psychology*, 73, 960–973. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.5.960>

Bártová, K., Štěřbová, Z., Nováková, L. M., Binter, J., Varella, M. A. C. i Valentova, J. V. (2017). Homogamy in masculinity–femininity is positively linked to relationship quality in gay male couples from the Czech Republic. *Archives of sexual behavior*, 1–11. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0931-z>

Berkman, L.F. i Syme, S. (1979). Social networks, host resistance, and mortality: a nine year follow-up study of Alameda County residents. *American journal of epidemiology*, 109(2), 186–204. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.aje.a112674>

Blair, R. J., Mitchell, D. G. i Blair, K. S. (2008). *The Psychopath: emotion and the brain*. Blackwell Publishing.

Blanchard, A., Lyons, M. i Centifanti, L. (2016). An effective way to deal with predators is to taste terrible: primary and secondary psychopathy and mate preference. *Personality and individual differences*, 92, 128–134. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.024>

Blumstein, P. i Schwartz, P. (1983). *American couples: Money, work, sex*. William Morrow.

Boutwell, B. B., Beaver, K. M. i Barnes, J. C. (2012). More alike than different: assortative mating and antisocial propensity in adulthood. *Criminal justice and behavior*, 39(9), 1240–1254. <https://doi.org/10.1177/0093854812445715>

Brunell, A. B. i Campbell, W. K. (2012). Narcissism and romantic relationships. U W. K. Campbell i J. D. Miller (Ur.), *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder:*

theoretical approaches, empirical findings, and treatments (str. 344–350). Wiley & Sons.
<https://doi.org/10.1002/9781118093108.ch30>

Buss, D. M. (1984). Marital assortment for personality dispositions: Assessment with three different data sources. *Behavior genetics*, 14(2), 111–123. <https://doi.org/10.1007/BF01076408>

Campbell, W. K. i Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: an investment model analysis. *Personality and social psychology bulletin*, 28, 484–495.
<https://doi.org/10.1177/0146167202287006>

Campbell, W. K., Brunell, A. B. i Finkel, E. J. (2006). Narcissism, interpersonal self-regulation, and romantic relationships: an agency model approach. U K. D. Vohs i E. J. Finkel (Ur.), *Self and relationships: Connecting intrapersonal and interpersonal processes* (str. 57–83). Guilford Press

Campbell, W. K., Miller, J. D. i Buffardi, L. E. (2010). The United States and the “culture of narcissism”: an examination of perceptions of national character. *Social psychological and personality science*, 1, 222–229. <https://doi.org/10.1177/1948550610366878>

Canadian Institutes of Health Research i Institute of Gender and Health (Canada). (2012). *What a difference sex and gender make*. Canadian Institutes of Health Research.

Carlson, E. N., Vazire, S. i Oltmanns, T. F. (2011). You probably think this paper’s about you: Narcissists’ perceptions of their personality and reputation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(1), 185–201. <https://doi.org/10.1037/a0023781>

Chick, G., Proyer, R., Purrington, A. i Yarnal, C. (2020). Do birds of a playful feather flock together? Playfulness and assortative mating. *American Journal of Play*, 12(2), 178–215.

Christie, R. i Geis, F. (1970). *Studies in machiavellianism*. Academic Press.

Cleckley, H. (1950). *The mask of sanity: An attempt to clarify some issues about the so-called psychopathic personality*. Mosby.

Cohen, J. (1988) *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203771587>

De Raad, B. i Doddema-Winsemius, M. (1992). Factors in the assortment of human mates: differential preferences in Germany and the Netherlands. *Personality and individual differences*, 13, 103–114. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(92\)90226-F](https://doi.org/10.1016/0191-8869(92)90226-F)

Dijkstra, P. i Barelds, D. P. H. (2008). Do people know what they want: a similar or complementary partner?. *Evolutionary psychology*, 6(4), 595–602. <https://doi.org/10.1177/147470490800600406>

Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske. (2013). *Potpuni službeni rezultati državnog referenduma* [Skup podataka]. Internet archive. https://web.archive.org/web/20131203000832/http://www.izbori.hr/2013Referendum/rezult/r_00_0000_000.html?t=1385985395019

Eagly, A.H. i Wood, W. (1999). The origins of sex differences in human behavior: evolved dispositions versus social roles. *American psychologist*, 54(6), 408–423. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.54.6.408>

Egan, V. i Angus, S. (2004). Is social dominance a sex-specific strategy for infidelity? *Personality and Individual Differences*, 36, 575–586. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00116-8](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00116-8)

Felmlee, D.H. (2001). From appealing to appalling: disenchantment with a romantic partner. *Sociological perspectives*, 44, 263–280. <https://doi.org/10.1525/sop.2001.44.3.263>

Foster, J. D., Shrira, I. i Campbell, W. (2006). Theoretical models of narcissism, sexuality, and relationship commitment. *Journal of social and personal relationships*, 23, 367–386. <https://doi.org/10.1177/0265407506064204>

Frisell, T., Pawitan, Y., Långström, N. i Lichtenstein, P. (2012). Heritability, assortative mating and gender differences in violent crime: results from a total population sample using twin, adoption and sibling models. *Behavior genetics*, 42(1), 3–18. <https://doi.org/10.1007/s10519-011-9483-0>

Gramzow, R. i Tangney, J. P. (1992). Proneness to shame and the narcissistic personality. *Personality and social psychology bulletin*, 18, 369–376. <https://doi.org/10.1177/0146167292183014>

Grosz, M. P., Dufner, M., Back, M. D. i Denissen, J. J. (2015). Who is open to a narcissistic romantic partner? The roles of sensation seeking, trait anxiety, and similarity. *Journal of research in personality*, 58, 84–95. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2015.05.007>

- Hooper, P. L. i Miller, G. F. (2008). Mutual mate choice can drive costly signaling even under perfect monogamy. *Adaptive behavior*, 16(1), 53–70. <https://doi.org/10.1177/1059712307087283>
- Hur, Y. M. (2003). Assortative mating for personality traits, educational level, religious affiliation, height, weight, and body mass index in parents of a Korean twin sample. *Twin research and human genetics*, 6(6), 467–470. <https://doi.org/10.1375/twin.6.6.467>
- Ináncsi, T., Láng, A. i Bereczkei, T. (2016). A darker shade of love: machiavellianism and positive assortative mating based on romantic ideals. *Europe's journal of psychology*, 12, 137–152. <https://doi.org/10.5964/ejop.v12i1.1007>
- Jakobwitz, S. i Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and individual differences*, 40, 331–339. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.07.006>
- Jepsen, L. K. i Jepsen, C. A. (2002). An empirical analysis of the matching patterns of same-sex and opposite-sex couples. *Demography*, 39, 435–453. <https://doi.org/10.1353/dem.2002.0027>
- Jonason, P. K. i Schmitt, D. P. (2017). Where the psychological adaptations hit the ecological road. *Behavioral and brain sciences*, 40, 23–25. <https://doi.org/10.1017/S0140525X16001199>
- Jonason, P. K. i Tost, J. (2010). I just cannot control myself: the dark triad and self-control. *Personality and individual differences*, 49, 611–615. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.05.031>
- Jonason, P. K. i Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological assessment*, 22(2), 420–432. <https://doi.org/10.1037/a0019265>
- Jonason, P. K., Foster, J., Oshio, A., Sitnikova, M., Birkas, B. i Gouveia, V. (2017). Self-construals and the Dark Triad traits in six countries. *Personality and Individual Differences*, 113, 120–124. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.02.053>
- Jonason, P. K., Li, N. P. i Buss, D. M. (2010). The costs and benefits of the dark triad: implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and individual differences*, 48, 373–378. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.11.003>
- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. W. i Schmitt, D. P. (2009). The dark triad: facilitating short-term mating in men. *European journal of personality*, 23, 5–18. <https://doi.org/10.1002/per.698>

- Jonason, P. K., Lyons, M. i Blanchard, A. (2015). Birds of a “bad” feather flock together: the dark triad and mate choice. *Personality and individual differences*, 78, 34–38. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.01.018>
- Jonason, P. K., Lyons, M., Bethell, E. J. i Ross, R. (2013). Different routes to limited empathy in the sexes: examining the links between the dark triad and empathy. *Personality and individual differences*, 54, 572–576. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.11.009>
- Jonason, P. K., Okan, C. i Özsoy, E. (2019). The dark triad traits in Australia and Turkey. *Personality and individual differences*, 149, 123–127. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.05.058>
- Jonason, P. K., Żemojtel-Piotrowska, M., Piotrowski, J., Sedikides, C., Campbell, W. K., Gebauer, J. E., ... i Yahiaev, I. (2020). Country-level correlates of the dark triad traits in 49 countries. *Journal of personality*, 88(6), 1252–1267. <https://doi.org/10.1111/jopy.12569>
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2010). Different provocations trigger aggression in narcissists and psychopaths. *Social psychological and personality science*, 1, 12–18. <https://doi.org/10.1177/1948550609347591>
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28–41. <https://doi.org/10.1177/1073191113514105>
- Kardum, I., Hudek-Knezevic, J., Mehic, N. i Pilek, M. (2018). The effects of similarity in the dark triad traits on the relationship quality in dating couples. *Personality and individual differences*, 131, 38–44. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.04.020>
- Kardum, I., Hudek-Knezevic, J., Schmitt, D. P. i Covic, M. (2017). Assortative mating for dark triad: evidence of positive, initial, and active assortment. *Personal relationships*, 24(1), 75–83. <https://doi.org/10.1111/per.12168>
- Kurdek, L. A. (1991). Marital stability and changes in marital quality in newly wed couples: a test of the contextual model. *Journal of social and personal relationships*, 8, 27–48. <https://doi.org/10.1177/0265407591081002>
- Kurdek, L. A. (1995). Developmental changes in relationship quality in gay and lesbian cohabiting couples. *Developmental psychology*, 31(1), 86–94. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.31.1.86>

- Kurdek, L. A. i Schmitt, J. P. (1987). Partner homogamy in married, heterosexual cohabiting, gay and lesbian couples. *Journal of sex Research*, 23, 212–232. <https://doi.org/10.1080/00224498709551358>
- Larson, R. i Buss, D. M. (2006). *Personality psychology: domains of knowledge*. McGraw-Hill.
- Lee, K., Ashton, M. C., Pozzebon, J. A., Visser, B. A., Bourdage, J. S. i Ogunfowora, B. (2009). Similarity and assumed similarity in personality reports of well-acquainted persons. *Journal of personality and social psychology*, 96(2), 460–472. <https://doi.org/10.1037/a0014059>
- Lee, K., Ashton, M. C., Wiltshire, J., Bourdage, J. S., Visser, B. A. i Gallucci, A. (2013). Sex, power, and money: prediction from the dark triad and honesty-humility. *European journal of personality*, 27, 169–184. <https://doi.org/10.1002/per.1860>
- Lenhard, W. i Lenhard, A. (2014). *Hypothesis Tests for Comparing Correlations*. Dostupno na: <https://www.psychometrica.de/correlation.html>. Psychometrica. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.2954.1367>
- Lippa, R. A. (2007). The relation between sex drive and sexual attraction to men and women: A cross-national study of heterosexual, bisexual, and homosexual men and women. *Archives of sexual behavior*, 36(2), 209–222. <https://doi.org/10.1007/s10508-006-9146-z>
- Liu, J. i Ilmarinen, V. J. (2020). Core self-evaluation moderates distinctive similarity preference in ideal partner's personality. *Journal of research in personality*, 84, 1–38. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2019.103899>
- Lucas, T. W., Wendorf, C. A., Imamoglu, E. O., Shen, J., Parkhill, M. R., Weisfeld, C. C. i Weisfeld, G. E. (2004). Marital satisfaction in four cultures as a function of homogamy, male dominance and female attractiveness. *Sexualities, evolution and gender*, 6, 97–130. <https://doi.org/10.1080/14616660412331327518>
- Lukowitsky, M. R. i Pinkus, A. L. (2013). Interpersonal perception of pathological narcissism: a social relations analysis. *Journal of personality assessment*, 95, 261–273. <https://doi.org/10.1080/00223891.2013.765881>
- Luo, S. (2017). Assortative mating and couple similarity: patterns, mechanisms, and consequences. *Social and personality psychology compass*, 11(8), 1-14. <https://doi.org/10.1111/spc3.12337>

- Luo, S. i Klohnen, E. C. (2005). Assortative mating and marital quality in newlyweds: a couple-centered approach. *Journal of personality and social psychology*, 88(2), 304–326. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.2.304>
- Lutz-Zois, C.J., Bradley, A.C., Mihalik, J.L. i Moorman-Eavers, E.R. (2006). Perceived similarity and relationship success among dating couples: an idiographic approach. *Journal of social and personal relationships*, 23, 865–880. <https://doi.org/10.1177/0265407506068267>
- Lyons, M. i Blanchard, A. (2016). “I could see, in the depth of his eyes, my own beauty reflected”: women's assortative preference for narcissistic, but not for machiavellian or psychopathic male faces. *Personality and individual differences*, 97, 40–44. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.03.025>
- Mahmut, M. K., Menictas, C., Stevenson, R. J. i Homewood, J. (2011). Validating the factor structure of the self-report psychopathy scale in a community sample. *Psychological assessment*, 23(3), 670–678. <https://doi.org/10.1037/a0023090>
- Main, J. C., Jones, B. C., DeBruine, L. M. i Little, A. C. (2009). Integrating gaze direction and sexual dimorphism of face shape when perceiving the dominance of others. *Perception*, 38(9), 1275–1283. <https://doi.org/10.1068/p6347>
- Masterson, J. F. (1988). *The search for the real self: unmasking the personality disorders of our age*. Free Press.
- McDonald, M. M., Donnellan, M. i Navarrete, C. (2012). A life history approach to understanding the dark triad. *Personality and individual differences*, 52, 601–605. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.12.003>
- McFarland, D. (1975). Models of marriage formation and fertility. *Social forces*, 54, 66–83. <https://doi.org/10.1093/sf/54.1.66>
- McHoskey, J. W. (2001). Machiavellianism and sexuality: on the moderating role of biological sex. *Personality and individual differences*, 31, 779–789. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00180-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00180-X)
- Meier, A., Hull, K.E. i Ortyl, T.A. (2009). Young adult relationship values at the intersection of gender and sexuality. *Journal of marriage and family*, 71(3), 510–525. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2009.00616.x>

- Morry, M. M. (2005). Relationship satisfaction as a predictor of similarity ratings: a test of the attraction-similarity hypothesis. *Journal of social and personal relationships*, 22(4), 561–584. <https://doi.org/10.1177/0265407505054524>
- Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H. i Meijer, E. (2017). The malevolent side of human nature: a meta-analysis and critical review of the literature on the dark triad (narcissism, machiavellianism, and psychopathy). *Perspectives on psychological science*, 12(2), 183–204. <https://doi.org/10.1177/1745691616666070>
- Nordsletten, A. E., Larsson, H., Crowley, J. J., Almqvist, C., Lichtenstein, P. i Mataix-Cols, D. (2016). Patterns of nonrandom mating within and across 11 major psychiatric disorders. *JAMA psychiatry*, 73(4), 354–361. <https://doi.org/doi:10.1001/jamapsychiatry.2015.3192>
- O'Toole, M., Smith, S. S. i Hare, R. D. (2008). Psychopathy and predatory stalking of public figures. U J. Meloy, L. Sheridan i J. Hoffmann (Ur.), *Stalking, threatening, and attacking public figures: a psychological and behavioral analysis* (str. 215–243). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med:psych/9780195326383.003.0010>
- Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: narcissism, machiavellianism and psychopathy. *Journal of research in personality*, 36(6), 556–563. [https://doi.org/10.1016/s0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/s0092-6566(02)00505-6)
- Peplau, L. A. i Cochran, S. D. (1990). A relationship perspective on homosexuality. U D. P. McWhirter, S. A. Sanders i J. M. Reinisch (Ur.), *Homosexuality/heterosexuality: Concepts of sexual orientation* (str. 321–349). Oxford University Press.
- Raskin, R. i Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the narcissistic personality inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of personality and social psychology*, 54, 890–902. <http://doi.org/10.1037/0022-3514.54.5.890>
- Raskin, R. N., i Hall, C. S. (1979). A narcissistic personality inventory. *Psychological reports*, 45(2), 590-590. <https://doi.org/10.2466/pr0.1979.45.2.590>
- Rosenfeld, M. J. (2008). Racial, educational, and religious endogamy in the United States: a comparative historical perspective. *Social forces*, 87(1), 1–31. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0077>

Rosenfeld, M. J. i Kim, B. S. (2005). The independence of young adults and the rise of interracial and same-sex unions. *American sociological review*, 70(4), 541–562.
<https://doi.org/10.1177/000312240507000401>

Savard, C., Sabourin, S. i Lussier, Y. (2006). Male sub-threshold psychopathic traits and couple distress. *Personality and individual differences*, 40, 931–942.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.10.001>

Schaffner, B. i Senic, N. (2006). Rights or benefits? Explaining the sexual identity gap in American political behavior. *Political research quarterly*, 59(1): 123–132.
<https://doi.org/10.1177/106591290605900111>

Schmitt, N. (1996). Uses and abuses of coefficient alphas. *Psychological Assessment*, 8(4), 350–353. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.8.4.350>

Schwartz, C. R. i Graf, N. L. (2009). Assortative matching among same-sex and different-sex couples in the United States, 1990–2000. *Demographic research*, 21, 843–878.
<https://doi.org/10.4054/DemRes.2009.21.28>

Sexual Orientation vs. Romantic Orientation / USD. (bez datuma). University of South Dakota.
<https://www.usd.edu/diversity-and-inclusiveness/office-for-diversity/safe-zone-training/sexual-orientation-versus-romantic-orientation>

Shultz, K. S. i Whitney, D. J. (2005). *Measurement theory in action*. SAGE Publications.

Smith, V. C., Hadden, B. W., Webster, G. D., Jonason, P. K., Gesselman, A. N. i Crysel, L. C. (2014). Mutually attracted or repulsed? Actor–partner interdependence models of dark triad traits and relationship outcomes. *Personality and individual difference*, 67, 35–41.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.044>

Sommantico, M., Donizzetti, A. R., Parrello, S. i De Rosa, B. (2019). Gay and lesbian couples' relationship quality: Italian validation of the Gay and lesbian relationship satisfaction scale (GLRSS). *Journal of gay & lesbian Mental Health*, 23(3), 326–348.
<https://doi.org/10.1080/19359705.2019.1621231>

Štěrbová, Z., Bártová, K., Nováková, L. M., Varella, M. A. C., Havlíček, J. i Valentova, J. V. (2017). Assortative mating in personality among heterosexual and male homosexual couples from Brazil and the Czech Republic. *Personality and individual differences*, 112, 90–96.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.02.036>

- Thielmann, I., Hilbig, B. E. i Zettler, I. (2020). Seeing me, seeing you: testing competing accounts of assumed similarity in personality judgments. *Journal of personality and social psychology*, 118(1), 172–198. <https://doi.org/10.1037/pspp0000222>
- Valentova, J. V., Bártová, K., Štěrbová, Z. i Varella, M. A. C. (2016). Preferred and actual relative height are related to sex, sexual orientation, and dominance: evidence from Brazil and the Czech Republic. *Personality and individual differences*, 100, 145–150. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.01.049>
- Valentova, J. V., Bártová, K., Štěrbová, Z. i Varella, M. A. C. (2017). Influence of sexual orientation, population, homogamy, and imprinting-like effect on preferences and choices for female buttock size, breast size and shape, and WHR. *Personality and individual differences*, 104, 313–319. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.08.005>
- Valentova, J. V., Štěrbová, Z., Bártová, K. i Varella, M. A. C. (2016). Personality of ideal and actual romantic partners among heterosexual and non-heterosexual men and women: a cross-cultural study. *Personality and individual differences*, 101, 160–166. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.05.048>
- Valentova, J. V., Varella, M. A. C., Bártová, K., Štěrbová, Z. i Dixson, B. J. W. (2017). Mate preferences and choices for facial and body hair in heterosexual women and homosexual men: influence of sex, population, homogamy, and imprinting-like effect. *Evolution and human behavior*, 38(2), 241–248. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2016.10.007>
- Verbakel, E. i Kalmijn, M. (2014). Assortative mating among Dutch married and cohabiting same-sex and different-sex couples. *Journal of marriage and family*, 76, 1–12. <https://doi.org/10.1111/jomf.12084>
- Watson, D., Hubbard, B. i Wiese, D. (2000). Self-other agreement in personality and affectivity: the role of acquaintanceship, trait visibility, and assumed similarity. *Journal of personality and social psychology*, 78, 546–558. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.3.546>
- Watson, D., Klohnen, E. C., Casillas, A., Simms, E. N., Haig, J. i Berry, D. S. (2004). Match makers and deal breakers: analyses of assortative mating in newlywed couples. *Journal of personality*, 72(5), 1030–1068. <https://doi.org/10.1111/j.0022-3506.2004.00289.x>

Watson, P. J., Grisham, S. O., Trotter, M. V. i Biderman, M. D. (1984). Narcissism and empathy: validity evidence for the narcissistic personality inventory. *Journal of personality assessment*, 48, 301–305. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4803_12

Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, *Narodne novine* 92/14, 98/19 (2019).

Zerach, G. (2016). Pathological narcissism, cyberbullying victimization and offending among homosexual and heterosexual participants in online dating websites. *Computers in human behavior*, 57, 292–299. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.12.038>

Zheng, L. i Zheng, Y. (2016). Preferences for masculinity across faces, bodies, and personality traits in homosexual and bisexual Chinese men: Relationship to sexual self-labels and attitudes toward masculinity. *Archives of sexual behavior*, 45(3), 725–733. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0543-z>